



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

της

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΣ Μ. ΚΑΣΩΤΑΚΗ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος
στην Οικονομική Θεωρία και Πολιτική

Επιβλέπων: Επαμεινώνδας Μαριάς, Αναπληρωτής Καθηγητής τμήματος
Οικονομικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Μέλη Επιτροπής

Α. Παπαδόπουλος -Γ. Σταθάκης, Καθηγητές τμήματος Οικονομικών Σπουδών,
Πανεπιστήμιο Κρήτης

Ιανουάριος 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της υποχρεωτικής διπλωματικής εργασίας του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Οικονομική Θεωρία και Πολιτική του ακαδημαϊκού έτους 2009-2010.

Η ανάθεση του θέματος και η επίβλεψη της εργασίας έγινε από την καθηγήτη του τμήματος Οικονομικών Σπουδών κ. Επαμεινώνδα Μαριά, στον οποίο οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ για την ανεκτίμητη βοήθεια και την καθοδήγηση που μου προσέφερε. Θέλω επίσης να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την υλική και ηθική συμπαράσταση.

Με στήριξαν και τους ευχαριστώ

Το θέμα της εργασίας προέκυψε στα πλαίσια του μαθήματος «Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση» κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του μεταπτυχιακού προγράμματος, με την ανάλυση από τον κ. Μαριά της οικονομικής κρίσης που κλόνιζε την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα, η εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου & της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας επηρέασαν άμεσα όλη την επικαιρότητα. Για το λόγο αυτό προτάθηκε να αναλυθεί τόσο η δομή και λειτουργία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου & της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας όσο και η σχέση τους με την οικονομική κρίση στην Ευρώπη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ...10	
3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	10
3.2 ΙΔΡΥΣΗ & ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ.....	14
3.3 ΣΚΟΠΟΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ	17
3.4 ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ.....	18
3.5 ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ.....	19
3.5.1 Το Συμβούλιο Διοικητών.....	19
3.5.2 Το Εκτελεστικό Συμβούλιο.....	19
3.5.3 Ο Διευθύνων Σύμβουλος.....	20
3.6 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ.....	20
3.7 ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΟΡΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	23
3.8 ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ....	31
4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ	31
4.2 Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΝΕ.....	33
4.3 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	34

4.4 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	36
4.5 ΙΔΡΥΣΗ & ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΚΤ	36
4.5.1 Όργανα της ΕΚΤ.....	37
4.5.2 Αρμοδιότητες της ΕΚΤ.....	38
4.5.3 Ρόλος Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών.....	40
4.6 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ & ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ- ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	
Ε.Κ.Τ. & Δ.Ν.Τ. ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.....	46
5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ.....	46
5.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ	
ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	47
5.3 ΑΙΤΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΟΝΕ.....	49
5.4 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ	52
5.5 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ	53
5.6 ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ	56
5.7 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΞΟΔΟΥ ΤΩΝ ΥΠΕΡΧΡΕΩΜΕΝΩΝ	
ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΟΝΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ	58
5.8 ΜΟΝΙΜΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ.....	60
5.9 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΣΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η παγκόσμια οικονομία δέχεται αλυσιδωτές πιέσεις το τελευταίο διάστημα. Το 2007 η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση οδήγησε σε οικονομική ύφεση ολόκληρο τον χρηματοπιστωτικό και τραπεζικό τομέα. Πολλοί υποστηρίζουν ότι αποτελεί την χειρότερη χρηματοοικονομική κρίση από εκείνη του 1930. Η κρίση παρά το γεγονός ότι ξεκίνησε από τις ΗΠΑ δεν άργησε να επεκταθεί και σε άλλες χώρες του κόσμου. Δυστυχώς δεν περιορίστηκε σε έναν μόνο τομέα του χρηματοοικονομικού συστήματος αλλά επηρέασε ολόκληρο το σύστημα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να κλονιστούν οικονομίες διαφόρων χωρών και να οδηγηθούν στην υιοθέτηση αυστηρών μέτρων λιτότητας ώστε να αποτραπεί ενδεχόμενη χρεοκοπία τους. Σημαντικό ρόλο στην «σωτηρία» των χωρών που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες την τρέχουσα περίοδο έχει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και σε πολλές περιπτώσεις η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αποτελεί ένα νομισματικό οργανισμό που ασκεί σημαντική επιρροή στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τόσο στο παρελθόν όσο και σήμερα υπόκειται σε αλλαγές στην δομή και την λειτουργία του με στόχο την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών του. Τα τελευταία χρόνια η συμβολή του στις εξελίξεις της παγκόσμιας οικονομίας υπήρξε σημαντική και αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης καθώς οι πολιτικές του είχαν αμφιλεγόμενες επιπτώσεις στις χώρες που εφαρμόστηκαν. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δεν έμεινε αμέτοχο στην παγκόσμια οικονομική κρίση της τελευταίας περιόδου. Μέσω των χρηματοδοτικών προγραμμάτων του παρείχε μεγάλα ποσά χρηματικής ενίσχυσης στα κράτη μέλη, με σκοπό την ανάκαμψη των οικονομιών τους.

Φυσικά η οικονομική κρίση δεν άφησε ανέπαφη ούτε την Ευρωπαϊκή Ένωση παρά τις διαβεβαιώσεις των αρμόδιων φορέων. Πολλοί πιστεύουν ότι το Ευρώ είναι πολύ ισχυρό και η νομισματική ένωση θα αντέξει στις πιέσεις της

οικονομικής κρίσης. Οι ηγέτες των κρατών μελών υποστηρίζουν ότι θα βάλουν φραγμό στην ανεξέλεγκτη και ανελέητη δράση των αγορών. Δυστυχώς μέχρι στιγμής δεν δείχνουν να τα χουν καταφέρει καθώς όσο χρήμα και αν έχουν δώσει για να στηρίξουν τις τράπεζες και τις κρατικές οικονομίες οι αχόρταγες αγορές ζητούν περισσότερα. Βασικό ρόλο στην εποπτεία & εύρυθμη λειτουργία της νομισματικής ένωσης έχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία αποτελεί τον θεματοφύλακα της ένωσης. Οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η ΕΚΤ την τρέχουσα περίοδο είναι πολλές και αξίζει να μελετήσουμε τις πολιτικές που ακολουθεί για την αντιμετώπισή τους.

Η συγκεκριμένη εργασία θα στηριχθεί σε τέσσερις άξονες. Αρχικά στην πρώτη ενότητα θα γίνει συνοπτική αναφορά στην οικονομική κρίση των τελευταίων χρόνων, ερευνώντας τις αιτίες που την προκάλεσαν και αναλύοντας τις επιπτώσεις αυτής στην παγκόσμια οικονομία.

Έπειτα στη δεύτερη ενότητα θα ασχοληθούμε με το ρόλο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Θα γίνει μια ιστορική αναδρομή σχετικά με την ίδρυση του οργανισμού, έπειτα θα αναλύσουμε την δομή και την λειτουργία του με στόχο να κατανοήσουμε την πορεία αυτού μέχρι και σήμερα. Επίσης θα γίνει αναφορά στους σκοπούς και την δράση του κατά την διάρκεια των τελευταίων χρόνων. Θα επιχειρήσουμε να αναλύσουμε τον τρόπο με τον οποίο παρέχεται η χρηματοδοτική ενίσχυση στα κράτη μέλη και τις επιπτώσεις που αυτές είχαν στα χρηματοδοτούμενα κράτη με το πέρας της αποπληρωμής τους. Τέλος θα ασχοληθούμε με διάφορες κριτικές σε σχέση με την λειτουργία και την δομή του Οργανισμού, προσπαθώντας να κατανοήσουμε γιατί δεν επετεύχθη ο αρχικός στόχος των οραματιστών του.

Στη συνέχεια στην τρίτη ενότητα θα επικεντρωθούμε στο ρόλο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Θα γίνει μια ιστορική αναδρομή σχετικά με την πορεία προς τη Νομισματική Ένωση και την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Στη συνέχεια θα αναλύσουμε τον σημαντικό ρόλο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στην λειτουργία της Νομισματικής Ένωσης. Θα ασχοληθούμε με την δομή και την λειτουργία της και θα παρουσιάσουμε τις

βασικές αρμοδιότητες τις οποίες ασκεί εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έπειτα θα γίνει μια αναφορά στις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει εν μέσω κρίσης. Θα παρουσιάσουμε απόψεις μελών του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ σχετικά με την κρίση αλλά και κριτικές που ασκούνται για τις ακολουθούμενες πολιτικές της ΕΚΤ από οικονομολόγους και οικονομικούς αναλυτές.

Τέλος στην τέταρτη ενότητα θα παρουσιάσουμε την συνύπαρξη Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου & Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στα προγράμματα σωτηρίας των χωρών της Ευρωζώνης. Ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι χώρες που ζητούν οικονομική βοήθεια από τους συγκεκριμένους φορείς τείνουν να γίνονται όλο και περισσότερες λόγω της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης και των «ακατάστατων» οικονομιών τους. Οι επαχθείς όροι των παρεχόμενων δανείων συντάσσονται από κοινού και ποικίλουν ανάλογα με την αιτούμενη χώρα. Όμως οι αντιδράσεις των κοινωνιών είναι έντονες απέναντι στους δυσμενείς όρους και τα αυστηρά μέτρα λιτότητας που καλούνται να υλοποιήσουν, με στόχο την αποπληρωμή των δανείων τους. Ταυτόχρονα θα παρουσιάσουμε τα κύρια αίτια που οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση στα πρόθυρα χρεοκοπίας και τις εναλλακτικές λύσεις που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν, από τους κυβερνώντες, με στόχο την έξοδο από αυτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΠΡΟΣΦΑΤΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Τα τελευταία χρόνια ο χάρτης της παγκόσμιας οικονομίας έχει υποστεί σημαντικές αλλοιώσεις, οι οποίες έχουν επηρεάσει σημαντικούς κλάδους της οικονομίας. Η γενεσιουργός αιτία που οδήγησε στην σημερινή δυσμενή κατάσταση είναι για πολλούς αναλυτές η χρηματοπιστωτική κρίση του 2007, η οποία είχε σαν βάση τις Η.Π.Α.

Το αφετηριακό σημείο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007 αποτέλεσε η αδυναμία αποπληρωμής τόσο των τόκων όσο και των δόσεων των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων αλλά και οι υπερβολικές επενδύσεις σε παράγωγα προϊόντα που εξαρτιόταν από την δυνατότητα αποπληρωμής των δανείων. Μεγάλο μερίδιο ευθύνης είχαν μεταξύ άλλων και οι οίκοι αξιολόγησης, οι οποίοι δεν εξέδωσαν τις απαραίτητες προειδοποιήσεις στους επενδυτές για τα παράγωγα προϊόντα υψηλού κινδύνου των ενυπόθηκων δανείων.

Φυσικά στην εξάπλωση και την ένταση της κρίσης συνέβαλαν και άλλοι παράγοντες όπως η υπερχρεωμένη οικονομία των ΗΠΑ, τα ασυνήθιστα χαμηλά επιτόκια που επικρατούσαν στις διεθνείς αγορές για αρκετά έτη, η ανικανότητα των ρυθμιστικών αρχών να ελέγξουν τη λειτουργία των επενδυτικών τραπεζών, η αυξημένη ρευστότητα των διεθνών αγορών που σταδιακά περιοριζόταν και η λανθασμένη χρήση του μηχανισμού των τιτλοποιήσεων.

Το 2008 η κατάρρευση της Lehmann Brothers έφερε τριγμούς στα θεμέλια του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς αποτέλεσε την μεγαλύτερη χρεοκοπία στην αμερικάνικη ιστορία. Αυτό ήταν μόνο η αρχή αφού ακολούθησαν συγχωνεύσεις, πωλήσεις και χρεοκοπίες τραπεζών και ασφαλιστικών ομίλων.

Σε συνέχεια του πανικού που δημιουργήθηκε οι τράπεζες ήταν εξαιρετικά φειδωλές στην χορήγηση δανείων με αποτέλεσμα η ρευστότητα στην αγορά να είναι περιορισμένη. Με στόχο την αποφυγή της ολικής κατάρρευσης του

χρηματοπιστωτικού συστήματος οι κεντρικές τράπεζες μεσολάβησαν για την τόνωση της αγοράς με ενέσεις ρευστότητας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να σταθεροποιηθούν οι διακυμάνσεις στα βραχυπρόθεσμα επιτόκια και γενικότερα να αποτραπεί μια πλήρη κατάρρευση. Όμως η παγκοσμιοποίηση των αγορών είχε σαν αποτέλεσμα την ταχύτατη εξάπλωση του αρνητικού κλίματος σε οικονομίες χωρών εκτός Αμερικής.

Η Ευρώπη υποδέχτηκε την κρίση μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα και μέχρι και σήμερα φαίνεται ανήμπορη να την αντιμετωπίσει. Την περίοδο που ξέσπασε η χρηματοπιστωτική κρίση στην Αμερική, η Ευρώπη προσπαθούσε , μέσω της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, να ελέγξει τις πληθωριστικές πιέσεις που βάρυναν την Ευρωπαϊκή Οικονομία μέσω αυξήσεων του ευρώ-επιτοκίου. Η συνεχόμενη υποχώρηση του δολαρίου έναντι του ευρώ είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση των εξαγωγών και την αύξηση της ανεργίας στην Ευρωζώνη. Καθώς η κρίση πλησίαζε απειλητικά την Ευρώπη ο πρόεδρος της ΕΚΤ, φοβούμενος τις αρνητικές επιπτώσεις, εκφράζει την άποψη της σταθεροποίησης ή μείωσης του ευρώ-επιτοκίου. Η Γερμανία αρχικά παρουσιάζεται αντίθετη στην δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού σχεδίου αντιμετώπισης της κρίσης καθώς πιστεύει ότι κάθε χώρα θα πρέπει να είναι υπεύθυνη για τις πράξεις της.

Όμως οι πιέσεις των αγορών και συνάμα των «κερδοσκοπών» είναι πολύ έντονες, γεγονός που οδηγεί τις συζητήσεις των χωρών μελών στην δημιουργία ενός σχεδίου θωράκισης του ευρώ, τον Κανονισμό(ΕΕ) αριθ. 407/2010 του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2010 για τη δημιουργία ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης. Το παράδοξο είναι ότι στο μηχανισμό αυτό συμμετέχει και ένας Διεθνής Οργανισμός εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης , το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Στη συνέχεια καθώς η Ευρώπη βυθίζονταν περισσότερο στο λαβύρινθο των οικονομικών προβλημάτων το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στις 16-17 Δεκεμβρίου, οδηγήθηκε στην απόφαση για αναθεώρηση της Συνθήκης της Λισσαβόνας, με στόχο την θέσπιση ενός «μόνιμου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας από τα κράτη μέλη ο οποίος θα διασφαλίζει τη χρηματοοικονομική σταθερότητα του συνόλου της Ευρωζώνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Μετά το πέρας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου η παγκόσμια οικονομία βρισκόταν υπό αναταραχή. Τα περισσότερα κράτη ήταν κατεστραμμένα από τον πόλεμο και η οικονομική τους ανάκαμψη φάνταζε μακρινό όνειρο. Το πιο ισχυρό κράτος, με τις λιγότερες απώλειες, ήταν οι Η.Π.Α., οι οποίες όμως υπέφεραν από πολλά οικονομικά προβλήματα λόγω της ύφεσης στην οικονομία τους.

Με δεδομένες τις παραπάνω συνθήκες οι Η.Π.Α μαζί με τα κράτη που επιβίωσαν από το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ξεκίνησαν συζητήσεις με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους, την ανάκαμψη και την ευημερία τους.

Το αρχικό όραμα των κρατών που έλαβαν μέρος στις συζητήσεις περιελάμβανε την δημιουργία ενός νέου νομισματικού συστήματος το οποίο θα βοηθούσε τόσο στην ισόρροπη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου όσο και στην προστασία της εργασίας και των επιπέδων ζωής σε όλες τις οικονομίες. Επίσης η επίτευξη σταθερότητας στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και η αποφυγή της ανταγωνιστικής υποτίμησης των νομισμάτων αποτέλεσε βασικό θέμα συζήτησης.

Ουσιαστικά όλοι επιθυμούσαν την δημιουργία εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών, δίνοντας τους την ευκαιρία να διορθώσουν τα οικονομικά τους προβλήματα χωρίς να χρειάζεται να λάβουν καταστροφικά μέτρα τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Επιδίωκαν ο οργανισμός να μείνει μακριά τόσο από πολιτικούς όσο και από πολιτικές επιρροές. Η διοίκηση θα απαρτιζόταν από επαγγελματίες τεχνοκράτες και ο οργανισμός θα στελεχωνόταν από καταξιωμένους οικονομολόγους. Στις διαπραγματεύσεις, για την τελική μορφή του νομισματικού συστήματος, έλαβαν μέρος γνωστοί οικονομολόγοι της

εποχής, οι οποίοι πρότειναν εναλλακτικές με στόχο την αμερόληπτη και δυναμική οργάνωση του οργανισμού .

Στο τραπέζι της διαπραγμάτευσης για τους μεταπολεμικούς οικονομικούς οργανισμούς παρουσιάστηκαν δύο σχέδια. Το ένα, το οποίο παρουσιάστηκε από την Βρετανική πλευρά είχε να κάνει με την δημιουργία ενός αντιπροσωπευτικού φορέα που τα κράτη θα παραχωρούσαν νομισματικές δυνάμεις. Θα αποτελούσε έναν αυτόματα εκκαθαριστικό οργανισμό όπου όλες οι χώρες θα συνεισέφεραν απευθείας και κανένα νόμισμα δεν θα είχε κάποιο ιδιαίτερο βάρος. Αυτό θα διένειμε τα βάρη της προσαρμογής ισότιμα, τόσο στις ελλειμματικές όσο και στις πλεονάζουσες χώρες. (The International Monetary Fund, Financial Medic to the World? L.J. McQuillan & P. Montgomery)

Το δεύτερο σχέδιο, παρουσιάστηκε από την Αμερικάνικη πλευρά και στόχευε στην δημιουργία ενός αντιπροσωπευτικού φορέα, πάνω στον οποίο, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα ασκούσαν έντονο έλεγχο και θα αποκόμιζαν έντονα οφέλη. Ο νέος οργανισμός θα χρησιμοποιούσε το δολάριο των Η.Π.Α. και τον χρυσό ως το βασικό νόμισμα. Οι μεταβιβάσεις μεταξύ των κρατών θα γινόταν σε διακριτή βάση. Σε βάθος χρόνου ο οργανισμός θα είχε την δυνατότητα να θέσει όρους για δάνεια τα οποία θα λαμβάνονταν από τον οργανισμό. Παρά το γεγονός ότι οι αρμοδιότητες θα παραχωρούνταν στον νέο φορέα, αν υλοποιούνταν το σχέδιο των Η.Π.Α τότε θα μπορούσαν να επηρεάσουν και τις πολιτικές του.

Ουσιαστικά και τα δύο σχέδια είχαν κοινή οικονομική αφετηρία αλλά διαφορετικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την πολιτική βούληση. Η Βρετανία αποτελούσε μια δανειζόμενη χώρα που επεδίωκε να προστατευτεί από την πιθανή ασκούμενη πολιτική των Η.Π.Α. Όπως υποστήριζε αρχικά ο εκπρόσωπος της Βρετανικής πλευράς John Maynard Keynes, οι Αμερικανοί επιθυμούσαν να επιβάλουν τις απόψεις τους ανεξάρτητα από τις απόψεις της άλλης πλευράς. Όμως αυτό θα οδηγούσε τον οργανισμό να γίνει Αμερικάνικων συμφερόντων, ο οποίος θα διοικείται από Αμερικανούς και θα παραμέριζε τα υπόλοιπα μέρη. Από την άλλη πλευρά οι Η.Π.Α. αποτελούσε μια χώρα που δεν ήταν πιθανό να δανειστεί από το νέο φορέα αλλά προσδοκούσε να

απελευθερώσει το διεθνές εμπόριο και σκόπευε να εισχωρήσει στις τότε κλειστές αγορές της Ευρώπης επιβάλλοντας τους δικούς της όρους στις δανειοδοτούμενες χώρες.

Όπως είναι αναμενόμενο η άποψη των Η.Π.Α, η οποία ήταν σε ηγεμονική θέση, επικράτησε στα περισσότερα θέματα. Βέβαια θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι Η.Π.Α υποχώρησαν σε αρκετά θέματα κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Αυτό δεν είναι περίεργο καθώς παρότι η χώρα βρισκόταν σε ηγεμονική θέση είχε ως απώτερο στόχο την φιλελευθεροποίηση των αγορών και του διεθνούς εμπορίου. Αυτό θα μπορούσε να το επιτύχει μόνο αν αποτελούσε μέρος μιας ευρύτερης διεθνούς ένωσης ή οργανισμού. Η επιλογή που είχαν οι υπόλοιπες «αδύναμες» χώρες ήταν απλή και είχε να κάνει μόνο με το αν θα ήταν μέρος της νέας οικονομικής οργάνωσης ή δεν θα ήταν. Βέβαια αναλογιζόμενες τα οφέλη και τα κόστη που αυτό θα σήμαινε για την κάθε μια από αυτές. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία ενός οργανισμού με Διοικητικό Συμβούλιο τα μέλη του οποίου είχαν διττούς ρόλους, ως διεθνή κοινωνικοί λειτουργοί, που αμείβονταν από τον οργανισμό και ως εκπρόσωποι που καλούνταν να είναι υπόλογοι των κυβερνήσεων τους.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η τελική δομή και λειτουργία του οργανισμού διαμορφώθηκε τόσο από τον εκπρόσωπο της Βρετανικής πλευράς John Maynard Keynes, διάσημο οικονομολόγο της εποχής που επηρέασε όχι μόνο τον οργανισμό αλλά ολόκληρη την μετέπειτα οικονομική επιστήμη, όσο και από τον εκπρόσωπο της Αμερικάνικης πλευράς Harry Dexter White, ο οποίος συμμερίστηκε κάποιες από τις ιδέες του Keynes αλλά παρέμεινε υπερασπιστής των οραμάτων επιρροής των Αμερικανών. Όπως υποστηρίζει ο Fred Block το Bretton Woods προσέφερε την ευκαιρία στους φιλελευθεριστές της εποχής να δημιουργήσουν έναν οργανισμό, ο οποίος θα διεθνοποιούσε την δέσμευση των Η.Π.Α απέναντι στην παγκόσμια οικονομία. Δυστυχώς αντί να το καταφέρουν αυτό δημιούργησαν έναν οργανισμό που ενίσχυσε τους εσωτερικούς αντίπαλους οικονομικής πολιτικής, τους λεγόμενους επιχειρηματικούς φιλελευθεριστές.

Η μεγάλη διαμάχη μεταξύ των διαπραγματευτών επικεντρώθηκε στον προσδιορισμό των όρων που θα ακολουθούσαν από τις δανειζουσες χώρες. Ο Keynes αρχικά πρότεινε ένα σχέδιο βάσει του οποίου μια διεθνής πιστωτική ένωση θα επέπτενε τις αυτόματες συναλλαγές. Το νέο καθεστώς θα βασιζόταν σε κανόνες και δεν θα επηρεαζόταν από την επίβλεψη ειδικού προσωπικού. Αντίθετα οι Η.Π.Α επιθυμούσαν την δημιουργία ενός οργανισμού ο οποίος θα ασκούσε έντονο έλεγχο στα κράτη μέλη και θα μπορούσε να επιβάλλει αυστηρούς όρους στους δανειζόμενους ώστε να αυξήσει τις πιθανότητες αποπληρωμής των δανείων. Ο Keynes από την πλευρά του φοβόταν ότι οι Η.Π.Α θα αποκτούσαν έντονη επιρροή στις πηγές του οργανισμού.

Το τελικό αποτέλεσμα σχετικά με τον προσδιορισμό των όρων περιελάμβανε την δημιουργία ενός καθεστώτος όπου εκπαιδευμένο προσωπικό του οργανισμού θα επέβλεπε την εφαρμογή των όρων από τα κράτη μέλη, προτείνοντας στο συμβούλιο όρους που θα εφαρμόζονταν για την χορήγηση δανείων και την αποπληρωμή αυτών. Αυτό σήμαινε ότι ο οργανισμός έπρεπε να αναπτύξει και να μεταδώσει γνώσεις μακροοικονομικής πολιτικής στα κράτη μέλη. Το προσωπικό θα προσλαμβάνονταν ανεξάρτητα από τα μερίδια συμμετοχής κάθε χώρας στον οργανισμό, ώστε να διασφαλιστεί η αμεροληψία και ανεξαρτησία του οργανισμού. Η επιλογή του προσωπικού θα γινόταν από τον Διευθύνων Σύμβουλο του οργανισμού, ο οποίος δεν θα ήταν Αμερικάνος.

Ουσιαστικά ο ρόλος του ΔΝΤ μετά το 1970 επικεντρώθηκε στην χορήγηση δανείων για την αντιμετώπιση των χρηματοπιστωτικών κρίσεων των χωρών μελών. Ένα από τα ερωτήματα που προέκυψαν την περίοδο εκείνη ήταν με ποια κριτήρια θα χορηγούνταν τα δάνεια στα αιτούμενα κράτη. Τους απασχολούσε ο προσδιορισμός του ύψους των δανείων αλλά και οι τρόποι αποπληρωμής τους. Με στόχο την αντιμετώπιση των παραπάνω ερωτημάτων αναπτύχθηκε το μοντέλο Polak. Η απλότητα του μοντέλου ήταν η εγγύηση για την επιτυχία του. Το αρχικό μοντέλο απαιτούσε λίγα στοιχεία. Επικεντρωνόταν σε μια βασική μεταβλητή όπου οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να ελέγχουν, η οποία ήταν η δημιουργία εγχώριων πιστώσεων. Βασικά συνέδεε τις εγχώριες οικονομικές πολιτικές της δανειοδοτούμενης χώρας με το επίπεδο του ισοζυγίου πληρωμών

της. Αυτό ουσιαστικά άνοιγε την πόρτα για την επιβολή όρων στην χορήγηση των δανείων. Ο χρυσός κανόνας του μοντέλου ήταν ότι η προσφορά χρήματος σε μια χώρα θα πρέπει να αναπτύσσεται με μικρότερο ρυθμό από την μεγέθυνση του πραγματικού ακαθάριστου εθνικού προϊόντος της χώρας αυτής. Όταν μια χώρα παρουσίαζε έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών της τότε η συνταγή του Δ.Ν.Τ. επικεντρωνόταν σε μέτρα εγχώριας οικονομικής πολιτικής για το κράτος μέλος με στόχο την αντιμετώπιση της κρίσης. Τέτοια είδους μέτρα αποτελούσε η μείωση των κυβερνητικών δαπανών, η αύξηση των φόρων και η μείωση της δημιουργίας εγχώριων πιστώσεων. Το μεγάλο πλεονέκτημα του μοντέλου αποτελούσε το γεγονός ότι χρησιμοποιούσε στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού από τον τραπεζικό τομέα, τα οποία ήταν ποιο διαδεδομένα και αξιόπιστα από τα εθνικά στοιχεία. Μετά το 1990 άρχισαν να παρουσιάζονται διαφορετικές προσεγγίσεις του μοντέλου όμως για 4 δεκαετίες αποτέλεσε το βασικό άξονα πάνω στον οποίο χορηγούνταν τα δάνεια από το ΔΝΤ.

3.2 ΙΔΡΥΣΗ & ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Οι παραπάνω διαπραγματεύσεις οδήγησαν στην δημιουργία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, του οποίου το καταστατικό διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια της Νομισματικής & Χρηματοπιστωτικής Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών. Η συνδιάσκεψη έλαβε χώρα στο Bretton Woods της πολιτείας του New Hampshire των Η.Π.Α, στις 1-22 Ιουλίου 1944. Στη συνέχεια τα άρθρα της συμφωνίας υπογράφηκαν από 44 έθνη και τέθηκαν σε ισχύ στις 27 Δεκεμβρίου 1945 με την επικύρωση 29 χωρών. Ενώ στις 8-18 Μαρτίου 1946 έγινε η ιδρυτική συνάντηση του Συμβουλίου των Διοικητών, ο διορισμός & η εκλογή των μελών του Εκτελεστικού Συμβουλίου και η εγκατάσταση της έδρας του Δ.Ν.Τ. στην Ουάσινγκτον. Στις 06 Μαΐου 1946 δώδεκα Διοικητές πραγματοποίησαν το πρώτο συνέδριο και η επίσημη λειτουργία του ΔΝΤ ξεκίνησε στις 01 Μαρτίου 1947. Τέλος στις 08 Μαΐου 1947 έγινε η πρώτη προσφυγή στο Δ.Ν.Τ από Γαλλία. (www.imf.org)

Μέχρι το 1970 επικρατούσε η περίοδος των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών. Κατά την περίοδο αυτή κάθε κράτος μέλος είχε αναλάβει την υποχρέωση να καθορίσει μια σταθερή ισοτιμία του νομίσματός του σε σχέση με το \$ των Η.Π.Α. Οι Η.Π.Α είχαν συμφωνήσει να προβαίνουν ελεύθερα σε αγοραπωλησίες χρυσού με τις νομισματικές αρχές άλλων κρατών μελών στη σταθερή τιμή των 35 \$ ανά ουγκιά. Όταν τα κράτη αντιμετώπιζαν κάποιο προσωρινό πρόβλημα στο ισοζύγιο πληρωμών το οποίο δημιουργούσε πιέσεις στη συναλλαγματική ισοτιμία, το ΔΝΤ παρείχε βραχυπρόθεσμα δάνεια ώστε να διατηρηθούν σταθερές οι συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Τα κράτη μέλη δεν επέτρεπαν στην επικράτεια τους ούτε τη διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του νομίσματός τους πέρα από τα όρια που είχαν καθοριστεί στα άρθρα Συμφωνίας, ούτε τη διενέργεια συναλλαγών σε συνάλλαγμα παρά μόνο μέσα στα εν λόγω όρια.

Φυσικά τα κράτη μέλη έπρεπε να συνεργάζονται με το Δ.Ν.Τ., που είχε την ευθύνη για την παρακολούθηση της ομαλής λειτουργίας του διεθνούς συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών, την προώθηση συναλλαγματικής σταθερότητας & την αποφυγή ανταγωνιστικών υποτιμήσεων.

Κατά την περίοδο αυτή αναπτύχθηκε το καθεστώς των Ειδικών Τραβηκτικών Δικαιωμάτων, τα οποία αποτελούν το αποθεματικό νόμισμα του Δ.Ν.Τ. Ουσιαστικά αποτελούσε ένα τεχνητό νόμισμα που δημιουργήθηκε το 1969 για να στηρίξει το σταθερό σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών. Τα Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα κατανέμονται μεταξύ των κρατών μελών και μπορούν να μετατραπούν σε πλήρη διεθνή νομίσματα, με στόχο να συμπληρώσουν τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των χωρών.

Μετά το 1970 επικράτησε η περίοδος των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών, όπου τυπικά καταργήθηκε το σύστημα των σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών που είχε καθιερωθεί το 1944 στη Συνδιάσκεψη του Bretton Woods. Η ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας και η άνθηση της

τεχνολογίας σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση οδήγησε στην εξάλειψη του προστατευτισμού στο παγκόσμιο εμπόριο.

Ουσιαστικά τερματίστηκε ο κεντρικός ρόλος που διαδραμάτιζε ο χρυσός στο διεθνές νομισματικό σύστημα και δόθηκε στα κράτη μέλη η δυνατότητα να καθορίζουν ελεύθερα τη συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων τους, μέσα πάντως στα πλαίσια συγκεκριμένων γενικών κατευθυντηρίων αρχών. Το Δ.Ν.Τ. ανέλαβε την υποχρέωση να παρακολουθεί την τήρηση από τα κράτη μέλη των γενικών κατευθυντήριων γραμμών μέσω συγκεκριμένης εποπτικής διαδικασίας. Βασικά ο Οργανισμός, εκείνη την περίοδο, έμεινε χωρίς σκοπό. Ο ρόλος του αναβαθμίστηκε όταν την δεκαετία του 1980 το Μεξικό απευθύνθηκε στο ταμείο με στόχο να ξεπεράσει την κρίση που αντιμετώπιζε σε σχέση με το εξωτερικό του χρέος.

Η αποτυχία του οργανισμού να αντιμετωπίσει της χρηματοπιστωτικές κρίσεις που δημιουργήθηκαν την δεκαετία του 1980 οδήγησε σε μια αλλαγή στην πολιτική δανειοδότησης του ΔΝΤ. Το 1985 παρουσιάστηκε ένα νέο σχέδιο με στόχο την διαχείριση της κρίσης του χρέους στις χώρες. Το νέο σχέδιο είχε τρεις άξονες: Αρχικά το πλάνο ενίσχυσε και εδραίωσε τους διαρθρωτικούς όρους προσαρμογής, δεύτερον το σχέδιο περιελάμβανε μεγαλύτερο δανεισμό τόσο από το ΔΝΤ όσο και από την Παγκόσμια Τράπεζα και άλλες πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες για διορθωτική & τομεακή προσαρμογή. Το τρίτο χαρακτηριστικό περιελάμβανε την αύξηση της δανειοδότησης των ιδιωτικών τραπεζών στο ποσό των 20 δισεκατομμυρίων μέσα στα επόμενα τρία χρόνια. Γενικότερα το πλάνο στόχευε στην μεγαλύτερη δανειοδότηση από πλευράς του ΔΝΤ σε συνδυασμό με την άσκηση αυστηρότερων όρων και άσκηση πιο ενισχυμένης εποπτείας στις δανειζόμενες χώρες. Επίσης ο Οργανισμός θα ασκούσε εποπτεία και στις χώρες που δεν θα είχαν ζητήσει δάνειο από το ΔΝΤ με στόχο να παρέχει ενημερώσεις στις ιδιωτικές αγορές. Το πλάνο του Baker οραματιζόταν την άσκηση κοινής εποπτείας τόσο από το ΔΝΤ όσο και από την Παγκόσμια Τράπεζα, όμως αυτό προκάλεσε αντιδράσεις καθώς μείωνε την διαπραγματευτική ικανότητα των δανειζόμενων χωρών. (The Past and Future of IMF Reform, Michael Bordo)

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχοντας ως στόχο από τη μία να αποτρέψει πιθανές κρίσεις στο νομισματικό σύστημα και από την άλλη προσπαθώντας να επιτύχει την σταθερότητα στις διεθνείς οικονομίες, ακολούθησε μια στάση επιτήρησης εξετάζοντας τις διεθνείς οικονομικές και χρηματοπιστωτικές εξελίξεις. Παρέχει συμβουλές στα κράτη μέλη για το πως θα αντιμετωπιστούν τυχόν μελλοντικά προβλήματα ενώ ταυτόχρονα εκδίδει εκθέσεις αξιολογήσεις των καπιταλιστικών αγορών.

Μια σημαντική υπηρεσία που παρέχει ο οργανισμός είναι η τεχνική υποστήριξη στα κράτη μέλη. Μέσω αυτής τα κράτη αποκτούν τεχνογνωσία και ικανότητα να σχεδιάσουν πολιτικές αντιμετώπισης οικονομικών προβλημάτων. Η τεχνική υποστήριξη περιλαμβάνει όλο το εύρος των οικονομικών παραμέτρων που επηρεάζουν την οικονομία μιας χώρας.

3.3 ΣΚΟΠΟΙ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Το ΔΝΤ ασχολείται με την παρακολούθηση του διεθνούς συστήματος συναλλαγματικών ισοτιμιών με στόχο την προώθηση συναλλαγματικής σταθερότητας & την αποφυγή ανταγωνιστικών υποτιμήσεων των νομισμάτων των κρατών μελών. Επίσης αναλαμβάνει την χορήγηση στα κράτη μέλη χρηματοδοτικής ενίσχυσης με στόχο τη διόρθωση των ανισορροπιών στο ισοζύγιο πληρωμών τους χωρίς να προσφεύγουν σε μέτρα με αρνητικές συνέπειες για την ευημερία σε εθνικό & διεθνές επίπεδο. Σημαντική είναι η συνδρομή του στη δημιουργία ενός πολυμερούς συστήματος για το διακανονισμό των διεθνών πληρωμών μεταξύ των κρατών μελών για τις τρέχουσες πληρωμές τους και την εξάλειψη των περιορισμών που εμποδίζουν την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου αγαθών & υπηρεσιών. Συνεπώς συμβάλει στη διευκόλυνση της επέκτασης & ισορροπίας ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου. Τέλος ασχολείται με την προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών του. (www.imf.org)

3.4 ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Κράτος μέλος αποτελεί κάθε κράτος που δεσμεύεται να αναλάβει τις υποχρεώσεις που καθορίζονται από τα Άρθρα Συμφωνίας και τις κανονιστικές περιεχομένου πράξεις που εκδίδουν τα όργανα του Δ.Ν.Τ. Τα κράτη μέλη κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες: στα Βιομηχανικά κράτη, στα Οικονομικά αναπτυσσόμενα κράτη μέσου εισοδήματος και στα Οικονομικά αναπτυσσόμενα κράτη χαμηλού εισοδήματος. Τα κράτη μέλη είναι 186 με τελευταίο μέλος το Κόσσοβο.

Για να γίνει κάποιο κράτος μέλος θα πρέπει να καταβάλει ένα μερίδιο συμμετοχής (quotas), το οποίο ουσιαστικά αποτελεί την κύρια πηγή εσόδων του Δ.Ν.Τ. Επίσης αποτελεί τον προσδιοριστικό παράγοντα για τον υπολογισμό των ψήφων που διαθέτει κατά την λήψη αποφάσεων του Δ.Ν.Τ. Τα μερίδια συμμετοχής ουσιαστικά οριοθετούν την έκταση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης που δικαιούται να ζητήσει, το κράτος μέλος, αν αντιμετωπίσει πρόβλημα με το ισοζύγιο πληρωμών του. Τέλος αποτελούν τον προσδιοριστικό παράγοντα για τον υπολογισμό του ποσοστού που αναλογεί κατά την καταβολή των ειδικών τραβηκτικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο Διοικητών υποχρεούται να προβαίνει ανά τακτά χρονικά διαστήματα, το ανώτερο ανά πενταετία, σε γενική αναθεώρηση των μεριδίων των κρατών μελών και προτείνει τις αναγκαίες προσαρμογές

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι από το συνολικό προϋπολογισμό του Δ.Ν.Τ αντιστοιχεί στις Η.Π.Α το 17,09%, στην Ε.Ε. συνολικά περίπου το 30%, στην Κίνα το 3,72% και στην Ελλάδα το 0,38%. Φυσικά η Ε.Ε. δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει το ποσοστό της ως σύνολο χωρών καθώς κάθε χώρα χρησιμοποιεί το ποσοστό της ξεχωριστά. Αυτό σημαίνει ότι η χώρα με την μεγαλύτερη επιρροή στον οργανισμό είναι οι Η.Π.Α.

3.5 ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Το ΔΝΤ υπόκειται στον έλεγχο των κυβερνήσεων των κρατών μελών του. Τα καταστατικά όργανα του Δ.Ν.Τ. είναι πέντε. Το Συμβούλιο Διοικητών (Board of Directors), το Εκτελεστικό Συμβούλιο (Executive Board), ο Διευθύνων Σύμβουλος (Executive Director), το προσωπικό (staff) καθώς το Δ.Ν.Τ. έχει 2.360 άτομα προσωπικό από 143 χώρες & το Συμβούλιο (council) το οποίο συστάθηκε τον Αύγουστο του 2005. Κάποιες από τις βασικές αρμοδιότητες του αναλύονται παρακάτω. (Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Κ. Στεφάνου- Χ. Γκόρτσος)

3.5.1 ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ (BOARD OF DIRECTORS)

Είναι το ανώτατο όργανο του Δ.Ν.Τ και έχει τεκμήριο αρμοδιότητας για όλα τα θέματα που αφορούν την λειτουργία του. Στη σύνθεση του μετέχουν ανά δύο εκπρόσωποι των κρατών μελών, από τους οποίους ο ένας διορίζεται Διοικητής & ο άλλος Αναπληρωτής του. Αποτελείται από 24 Διευθυντές που εκπροσωπούν κράτη ή ομάδες κρατών. Συνεδριάζει μια φορά το χρόνο περί τα τέλη Σεπτεμβρη, όπου λαμβάνει χώρα η εκλογή & ανανέωση της θητείας των μελών του Εκτελεστικού Συμβουλίου. Ταυτόχρονα λαμβάνονται αποφάσεις για όλα τα θέματα της αρμοδιότητας του για τα οποία δεν έχει εκχωρηθεί εξουσία στο Εκτελεστικό Συμβούλιο. Κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων συζητούνται θέματα που αφορούν το διεθνές νομισματικό & χρηματοπιστωτικό σύστημα και την κατάσταση των οικονομικά αναπτυσσόμενων χωρών χαμηλού εισοδήματος, καθώς & αυτών που είναι εκτεθειμένα σε κρίσεις

3.5.2 ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Στο συμβούλιο μετέχουν ο Διευθύνων Σύμβουλος & οι Εκτελεστικοί Διευθυντές του Δ.Ν.Τ., ο αριθμός των οποίων δεν επιτρέπεται να είναι κάτω των 20. Ασχολείται με την διεξαγωγή των εργασιών του Δ.Ν.Τ & την άσκηση των καθηκόντων που του εκχωρούνται από το Συμβούλιο των Διοικητών. Οι αποφάσεις λαμβάνονται συνήθως με βάση την αρχή της συναίνεσης και αφορούν την άσκηση εποπτείας στα κράτη μέλη με βάση την συναλλαγματική

τους πολιτική & την έγκριση χορήγησης χρηματοδοτικής ενίσχυσης στα αιτούμενα κράτη

3.5.3 Ο ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Εκλέγεται από το Εκτελεστικό Συμβούλιο μεταξύ προσώπων, τα οποία δεν διατελούν κατά το χρόνο της εκλογής του ούτε Διοικητές ούτε Εκτελεστικοί Διευθυντές του Δ.Ν.Τ. Έχει πενταετή θητεία και επιτρέπεται να ανανεώνεται απεριόριστα. Προεδρεύει του Εκτελεστικού Συμβουλίου αλλά δεν έχει δικαίωμα ψήφου κατά την λήψη απόφασης, παρά μόνο σε περίπτωση ισοψηφίας.

3.6 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Όλα τα κράτη μέλη έχουν πρόσβαση στην χρηματοδοτική ενίσχυση του Δ.Ν.Τ. αλλά πλέον γίνεται προσφυγή κατά κύριο λόγο από οικονομικά αναπτυσσόμενα κράτη χαμηλού εισοδήματος. Η χρηματοδοτική ενίσχυση χορηγείται πάντοτε υπό όρους, με σκοπό την στήριξη του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών μελών. Αρχικά ήταν βραχυχρόνια αλλά μετά το 1980 υπάρχει η τάση για επιμήκυνση της διάρκειας. Χορηγείται μόνο αν το Δ.Ν.Τ. βεβαιωθεί ότι το αιτούμενο κράτος μπορεί να αποπληρώσει το χρέος του. Η εκταμίευση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης γίνεται είτε σε ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα είτε σε νομίσματα των κρατών μελών.

Η πολιτική της χρηματοδοτικής ενίσχυσης είναι γνωστή ως conditionality. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι κάθε χώρα μπορεί να δανειστεί ετησίως το 200% των ποσών που συνεισφέρει και 600% συνολικά.

Τον Απρίλιο του 2009 στην σύνοδο των G-20 οι παγκόσμιοι ηγέτες υποσχέθηκαν να στηρίξουν την ανάπτυξη σε αναδυόμενες αγορές και αναπτυσσόμενες χώρες τριπλασιάζοντας τους πόρους δανεισμού του ΔΝΤ από 250 δισεκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α. σε 750 δισεκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α. Σε συνέχεια της παραπάνω απόφασης στις 24 Νοεμβρίου του 2009 πάρθηκε η απόφαση να αυξηθούν οι νέες πιστωτικές διευκολύνσεις σε 600 δισεκατομμύρια δολάρια Η.Π.Α. Οι ετήσιες δαπάνες λειτουργίας του Ταμείου καλύπτονται

κυρίως από τη διαφορά μεταξύ της εισπραξης τόκων (επί οφειλόμενων δανείων) και της καταβολής τόκων (επί ποσοτώσεων που χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση των "αποθεματικών θέσεων" των δανείων).

Όταν μια χώρα αποφασίζει να κάνει χρήση της χρηματοδοτικής ενίσχυσης από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, συμφωνεί να ακολουθήσει συγκεκριμένα μέτρα και πολιτικές που θα της υποδείξει ο Οργανισμός με στόχο να αντιμετωπίσει τα οικονομικά της προβλήματα. Η δανειζόμενη χώρα καλείται να συμπληρώσει την δήλωση προθέσεων, η οποία περιλαμβάνει ένα μνημόνιο οικονομικών και χρηματοδοτικών πολιτικών, τις οποίες δεσμεύεται να ακολουθήσει. (www.imf.org)

Το ΔΝΤ δανείζει μέσω διαφόρων τυποποιημένων προγραμμάτων, το πιο διαδεδομένο πρόγραμμα είναι οι Συμφωνίες Υποστήριξης (Stand-By Arrangements), το οποίο έχει διάρκεια συνήθως ενός ή δύο χρόνων αλλά μπορεί να επεκταθεί και σε τρία χρόνια. Συνήθως χρησιμοποιείται από χώρες μέσου εισοδήματος. Τα επιτόκια δεν είναι ευνοϊκά αλλά είναι σίγουρα χαμηλότερα από αυτά που θα έβρισκαν οι αιτούμενες χώρες αν κατέφευγαν στις ιδιωτικές αγορές. Η πρόσβαση στην χρηματοδότηση προσδιορίζεται από ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες σχετίζονται με το ιστορικό χρήσης των πόρων του ΔΝΤ από την αιτούμενη χώρα, από την δυνατότητα αποπληρωμής και την ανάγκη της χώρας για χρηματοδότηση.

Η εκταμίευση του δανείου γίνεται τμηματικά, υπό τον όρο ότι επιτυγχάνονται οι οικονομικοί στόχοι που έχουν συμφωνηθεί με βάση τις τακτικές εκθέσεις (τρίμηνες ή εξάμηνες) από ειδικό κλιμάκιο, το οποίο εδρεύει στη χώρα η οποία δανείζεται (conditionality). Η αποπληρωμή γίνεται σε διάστημα τριών έως πέντε χρόνων. Το 2009 το συγκεκριμένο πρόγραμμα αναβαθμίστηκε με αποτέλεσμα τα όρια δανεισμού να διπλασιαστούν και οι όροι να απλοποιηθούν με στόχο την άμεση ενίσχυση των αιτούμενων κρατών.

Από το Μάρτιο του 2009 έχει εφαρμοστεί μια νέα δανειοδοτική διευκόλυνση για τις αιτούμενες χώρες που ονομάζεται Ευέλικτη Γραμμή Πίστωσης και

χορηγείται σε χώρες που πληρούν αυστηρές εκ των προτέρων προϋποθέσεις, έχουν δηλαδή «ισχυρά μακροοικονομικά στοιχεία», δημοσιονομικές πολιτικές κι επιτυχή ιστορικό μακροοικονομικών πολιτικών. Επιτρέπουν σε μια χώρα να κάνει αναλήψεις ακόμη και για προληπτικούς λόγους ή σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, χωρίς να μπαίνει σε λίστα αναμονής για την έγκριση της χρηματοδότησης. Οι χώρες αυτές, δεν περνούν από τη διαδικασία των ελέγχων που εφαρμόζονται σε όλα τα άλλα δανειοδοτικά προϊόντα, με την δικαιολογία ότι ήδη λειτουργούν σε αυστηρότερα θεσμικά και οικονομικά πλαίσια. Σχετικά με εκ των υστέρων προϋποθέσεις η αιτούμενη χώρα έχει την αποκλειστική ευθύνη για την επιλογή, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της πολιτικής που θα επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα για την υλοποίηση του προγράμματος. Ο απώτερος στόχος είναι η διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας, η βιώσιμη και ποιοτική ανάπτυξη.

Κατά την διάρκεια των τελευταίων χρόνων που οι οικονομίες των χωρών υπόκεινται σε διάφορες κρίσεις το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ανταποκρίθηκε χορηγώντας δάνεια ύψους 160 δις δολαρίων. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι υπήρξε αύξηση των ευνοϊκών δανείων προς τις φτωχότερες χώρες του κόσμου.

Ουσιαστικά το Δ.Ν.Τ. παρέχει δύο ειδών χρηματοδοτήσεις προς τις φτωχές και χαμηλού εισοδήματος χώρες του. Η μια μορφή σχετίζεται με την παροχή χαμηλότοκων δανείων μέσω του ειδικού λογαριασμού Poverty Reduction & Growth Facility, στα πλαίσια των προγραμμάτων μείωσης της φτώχειας των Ο.Η.Ε. Εκτός των άλλων προβλέπεται άμεση δανειοδότηση μέχρι και στο 150% των quota της υποψήφιας χώρας. Η δεύτερη μορφή περιλαμβάνει την ελάφρυνση του εξωτερικού χρέους με τα προγράμματα Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative και το Multilateral Debt Relief Initiative (MDRI). Το νέο πλαίσιο ενίσχυσης περιλαμβάνει και νέα χρηματοδοτικά προϊόντα με περισσότερη ευελιξία στη πρόσβαση των χαμηλό-εισοδηματικών χωρών σε δάνεια

Χρησιμοποιώντας την εμπειρία παλαιότερων χρόνων ο οργανισμός αναθεώρησε τις πολιτικές του και παρείχε συμβουλές οικονομικής πολιτικής για

την αντιμετώπιση της κρίσης. Ορισμένα από τα προγράμματα που έχουν εφαρμοστεί ανά περιόδους είναι τα εξής: η πετρελαϊκή κρίση στις αρχές της δεκαετίας του 1970, η υπερβολική υπερχρέωση οικονομικά λιγότερα ανεπτυγμένων κρατών στην δεκαετία του 1970, η χρηματοδοτική κρίση του Μεξικό κατά την περίοδο 1994-1995 & η χρηματοοικονομική κρίση των κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας κατά την περίοδο 1997-1998. Τα προγράμματα είχαν ως στόχο να βοηθήσουν στον μετασχηματισμό των οικονομιών των πρώην «σοσιαλιστικών» κρατών της ανατολικής Ευρώπης και κεντρικής Ασίας σε οικονομίες της αγοράς στις αρχές της δεκαετίας του 1990.

3.7 ΔΥΣΜΕΝΕΙΣ ΟΡΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Δυστυχώς οι όροι οικονομικής πολιτικής που θέτει το Δ.Ν.Τ. έχουν συνήθως "αντιλαϊκό" χαρακτήρα. Αυτό γίνεται κατανοητό μελετώντας ορισμένα από τα χρηματοδοτούμενα προγράμματα του Οργανισμού. (50 Years is enough, the case against the World Bank & the IMF, Kevin Danaher)

Το Μεξικό αποτελεί την πρώτη χώρα που υπέγραψε τη Γραμμή Ευέλικτης Πίστωσης και συνεργάστηκε με το υπουργείο Οικονομικών των Η.Π.Α. Το 1995 δόθηκε δάνειο 30 δις δολαρίων με στόχο να αντιμετωπιστούν τα οικονομικά προβλήματα της χώρας. Δυστυχώς λόγω των αυστηρών μέτρων που ελήφθησαν ο κατώτατος μισθός μειώθηκε κάτω από 20% ενώ ο αριθμός των Μεξικανών που ζούσαν κάτω από το όριο της φτώχειας ξεπέρασε το 50%.

Κατά την διάρκεια της Ασιατικής κρίσης (1997-1998) δόθηκαν δάνεια 55 δις δολαρίων στην Κορέα, 17 δις στην Ταϊλάνδη & 23 δις στην Ινδονησία με στόχο την ανάκαμψη των οικονομιών τους.. Δυστυχώς τα προγράμματα προκαλούν σημαντική υποτίμηση των νομισμάτων, κύμα χρεοκοπιών, δραματική απώλεια θέσεων εργασίας και αύξηση των τιμών στα είδη καθημερινής ανάγκης, πυροδοτώντας κοινωνική αναταραχή και βίαιες εκδηλώσεις.

Ένα από τα χειρότερα παραδείγματα στην ιστορία του Δ.Ν.Τ αποτέλεσε η περίπτωση της Αργεντινής κατά την περίοδο 1999-2001. Δόθηκε δάνειο 40 δις δολαρίων και επιβλήθηκαν οι ίδιοι όροι λιτότητας με την Ασιατική κρίση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το 20% του πληθυσμού να μείνει άνεργο και το 50% να ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Ενώ το Δ.Ν.Τ προέβλεπε ρυθμούς μεγέθυνσης 1.5, 3.7 και 2.6 για κάθε έτος οι πραγματικοί ρυθμοί αποδείχθηκαν -0.8, -4.4 και -10.9 αντίστοιχα. Μεταξύ 1998-2002 υπήρξε μείωση του ΑΕΠ κατά 22% ενώ τα Χριστούγεννα του 2001 η κυβέρνηση ανακοινώνει μείωση των μισθών των δημοσίων Υπαλλήλων κατά 20%. Επίσης επέβαλλαν απαγόρευση των αναλήψεων από τις τράπεζες πάνω από το 50% των καταθέσεων τους. Το 2001 το τραπεζικό σύστημα καταρρέει και η χώρα δεν αποφεύγει τη χρεοκοπία. (50 Years is enough, the case against the World Bank & the IMF, Kevin Danaher)

Υποστηρίζοντας ότι έμαθε από τα λάθη του παρελθόντος θέλησε να παρέχει οικονομική ενίσχυση στα κράτη της αναδυόμενης Ευρώπης που υπέφεραν από την οικονομική κρίση του 2008. Όμως παρά τις διαβεβαιώσεις για αλλαγή πολιτικής οι υπεύθυνοι του Οργανισμού εφάρμοσαν και πάλι τις ίδιες πολιτικές λιτότητας. Συγκεκριμένα στη Ρουμανία απολύθηκαν 130.000 δημόσιοι υπάλληλοι, συρρικνώθηκε η βιομηχανική παραγωγή, κυρίως στην αυτοκινητοβιομηχανία και στη μεταλλουργία και τελικά το ΑΕΠ μειώθηκε 9% μέσα σε ένα χρόνο Έρευνα του πανεπιστημίου του Γιέηλ απέδειξε ότι στις 21 χώρες της ανατολικής Ευρώπης, όπου δόθηκαν δάνεια του ΔΝΤ, τα κρούσματα φυματίωσης αυξήθηκαν κατά 16.6%, και αυτό λόγω των μειώσεων των δαπανών στην υγεία. (Άρθρο Κέρδος 25/04/2010)

Στην Λετονία το 2008 το Δ.Ν.Τ σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση δίνουν δάνειο 1,7 δις δολάρια. Αρχικά τέθηκε ο στόχος μείωσης του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού από 8% σε 3% μέχρι το 2012 σε συνθήκες κρίσης Έπειτα ζητήθηκαν μειώσεις μισθών κατά 20% και συντάξεων κατά 10%. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να απολυθούν 6.000 δημόσιοι υπάλληλοι. Η συμφωνία περιελάμβανε κλείσιμο σχολείων, απολύσεις δασκάλων και κλείσιμο νοσοκομείων ώστε να μειωθούν οι δαπάνες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας από 6,2% το 2007 σε 22% τον Δεκέμβρη του 2009. Δυστυχώς

μέσα σε ένα χρόνο υπήρξε πτώση της οικονομικής δραστηριότητας κατά 18% και η χώρα οδηγήθηκε σε αδιέξοδο. (Άρθρο Κέρδος 25/04/2010)

3.8 ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ

Πολλοί αναρωτιούνται για το τι απέγινε το αρχικό όραμα πάνω στο οποίο στηρίχθηκε η ίδρυση του Δ.Ν.Τ. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι η αποτυχία του οργανισμού οφείλεται στην ανικανότητα των στελεχών του να χειριστούν τις οικονομικές συγκυρίες. Ο Stiglitz υποστηρίζει χαρακτηριστικά ότι “το ΔΝΤ είναι στελεχωμένο από οικονομολόγους τρίτης κατηγορίας που έχουν αποφοιτήσει από πρώτης τάξης πανεπιστήμια”. Για το λόγο αυτό χρησιμοποίησαν οικονομικές πολιτικές που δεν ανταποκρίνονταν στην τρέχουσα πραγματικότητα με αποτέλεσμα να οδηγήσουν τόσο την Ρωσία όσο και τις χώρες της Ανατολικής Ασίας σε βαθύτερη κρίση.

Όμως αυτός δεν είναι ο κύριος λόγος και σίγουρα δεν είναι ο μόνος καθώς τα περισσότερα στελέχη είναι καταξιωμένοι επιστήμονες που εργάζονται με γνώμονα την επίτευξη των στόχων του οργανισμού. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι χώρες καταφεύγουν στο Δ.Ν.Τ όταν δεν έχουν άλλη επιλογή, οπότε η διαπραγματευτική τους ικανότητα είναι περιορισμένη. Το σίγουρο είναι ότι ο Οργανισμός αναλύει σύγχρονα φαινόμενα προσκολλημένο σε πανομοιότυπες τεχνικές. Οι αιτίες θα πρέπει να αναζητηθούν στις δυνάμεις που προσδιορίζουν την λειτουργία του Δ.Ν.Τ. (The International Monetary Fund, *Financial Medic to the World?* L.J. McQuillan & P. Montgomery)

Ένας από τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζει τόσο την ατζέντα όσο και τις δραστηριότητες του Οργανισμού αποτελούν οι ισχυρές κυβερνήσεις. Ουσιαστικά το ΔΝΤ αποτελεί πολιτικό οργανισμό που δημιουργήθηκε από τις κυβερνήσεις με στόχο να επιτύχουν συγκεκριμένους στόχους ανά το πέρασ των χρόνων. Για παράδειγμα οι Η.Π.Α κατέχουν το 17% των ψήφων στο Δ.Ν.Τ. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν να μπλοκάρουν όποια απόφαση του συμβουλίου απαιτεί 85%. Είναι εμφανής η επιρροή που ασκείται από την Αμερική καθώς αυτή

αντικατοπτρίζει την οικονομική πολιτική και τις νεοφιλελεύθερες στρατηγικές της. Φυσικά με τον τρόπο λειτουργίας του Οργανισμού οι Η.Π.Α. μπορούν να επηρεάσουν τους όρους και το ύψος των χρηματοδοτικών ενισχύσεων που παρέχονται στα αιτούμενα κράτη. Η εναλλαγή στο σύστημα της σταθμισμένης ψήφου έλαβε μέρος στα τέλη του 20 αιώνα και είχε ως αποτέλεσμα να ενισχυθεί η δύναμη των χωρών που είχαν πολλά quotas και να μπορούν να ασκήσουν ευκολότερα βέτο. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλες οι πολιτικές δυνάμεις των Η.Π.Α. στηρίζουν την ενίσχυση του ρόλου του ταμείου. Ενδεικτικά κάποιες από τις ισχυρές χώρες που επηρεάζουν το Δ.Ν.Τ σε συνεργασία με τις Η.Π.Α είναι η Ιαπωνία (6,12%), η Γερμανία (5,98%) και η Βρετανία με τη Γαλλία (4,94% έκαστη).

Υπήρξαν περιπτώσεις που το ΔΝΤ κατηγορήθηκε ότι δεν ασκεί εξίσου αυστηρούς όρους σε όλα τα κράτη μέλη που ζητούν χρηματοδοτική ενίσχυση. Αυτό γίνεται λόγω των «φιλικών» σχέσεων που είναι πιθανό να έχουν κάποια κράτη μέλη με τους ισχυρούς μετόχους του Οργανισμού, π.χ. τις Η.Π.Α. Ένα αξιοσημείωτο το γεγονός ότι στην περίπτωση της κρίσης του Μεξικό οι υπεύθυνοι του ταμείου κατηγορήθηκαν ότι είχαν τα κεφάλια τους μέσα στην άμμο και εθελουφλούσαν μπροστά στα σημάδια της επικείμενης κρίσης, με αποτέλεσμα να χορηγούν δάνεια χωρίς να πληρούνται οι απαραίτητοι έλεγχοι. Το 1994 το Μεξικό αποτελούσε πρότυπο για την διεθνή οικονομία, το λαμπρό παράδειγμα της νεοφιλελεύθερης πολιτικής και αυτό γιατί ο προϋπολογισμός παρουσιαζόταν ισοσκελισμένος και ο πληθωρισμός βρισκόταν στο ελάχιστο. Λόγω της ταχείας ανάπτυξης υπήρξαν πολλοί οικονομικοί αναλυτές, οι οποίοι ανέφεραν ότι «το Μεξικό θα αποτελούσε το πρώτο οικονομικό έθνος». Ένα είναι σίγουρο ότι το πέσο είχε ανατιμηθεί σε μεγάλο ποσοστό. Παρά το γεγονός ότι υπήρξαν ενδείξεις ότι η οικονομική άνθηση ήταν πλασματική, η Μεξικάνικη κυβέρνηση δεν έλαβε μέτρα για να την αντιμετωπίσει και συνέχισε να διατηρεί ελεύθερη την ισοτιμία μεταξύ πέσο και δολαρίων Η.Π.Α. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το πέσο να συντριβεί και τον Απρίλιο του 1994 να έρθει η μεγάλη κατάρρευση. Τον Ιανουάριο του 1995 το πέσο είχε χάσει το 40% της αξίας του σε σχέση με το Αμερικάνικο δολάριο μέσα σε ένα μήνα εξαιτίας της διαφυγής κεφαλαίου από

την χώρα. Λόγω της οικονομικής κατάρρευσης που ακολούθησε οι Η.Π.Α. επενέβησαν και εξασφάλισαν την χορήγηση 50 δις δολαρίων για λογαριασμό του Μεξικό με στόχο την ανοικοδόμηση του. Οι συνεισφορές ήταν κυρίως από τις Η.Π.Α. το Δ.Ν.Τ και τον Καναδά ενώ άλλοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί αύξησαν τις δανειακές πράξεις τους προς το Μεξικό. Μετά το 1995 και τις συντονισμένες ενέργειες της νέας κυβέρνησης η χώρα άρχισε να ανακάμπτει καταφέροντας να αποπληρώσει τα δάνεια που χορηγήθηκαν. Δυστυχώς και σε αυτή την περίπτωση τα μέτρα που επιβλήθηκαν από πλευράς του Δ.Ν.Τ ήταν δυσβάσταχτα για το λαό.

Τέλος ο οργανισμός βασίζεται στη σχέση με τις δανειζόμενες κυβερνήσεις. Χωρίς την ανάγκη δανεισμού από τις κυβερνήσεις ο οργανισμός δεν θα είχε μερίδια συμμετοχής. Οπότε η σχέση δανειστή –δανειζόμενου αποτελεί μια σχέση εξάρτησης. Ερευνώντας τα αρχεία των υπό όρων δανεισμού παρατηρείται ότι οι αυστηροί όροι δεν εφαρμόζονται πάντα και αυτό εξαρτάται από την επιρροή που ασκούν οι κυβερνήσεις στον οργανισμό. Ένας ακόμα λόγος για τον οποίο δεν τηρούνται οι αυστηροί όροι των δανείων αποτελεί το γεγονός ότι είναι πιθανόν να μην εξασφαλιστεί η αποπληρωμή του δανείου.

Το κύριο ερώτημα που απασχολεί τόσο τους οικονομικούς αναλυτές όσο και τους λαούς που ασχολούνται με την λειτουργία του οργανισμού είναι αν η οικονομική πολιτική του οργανισμού και τα χρηματοδοτικά προγράμματα τα οποία παρέχει είναι αποτελεσματικά. Από την πλευρά του Οργανισμού οι υπεύθυνοι υποστηρίζουν ότι τα περισσότερα προγράμματα είναι επιτυχή και αυτό το στηρίζουν στο γεγονός ότι τα δάνεια αποπληρώνονται μέσα στα προβλεπόμενα όρια. Βέβαια υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες έχουν παραδεχτεί ότι οι όροι που είχαν επιβάλει δεν ήταν οι κατάλληλοι, όπως στην περίπτωση της Αργεντινής, όμως και πάλι δεν αναλαμβάνουν την πλήρη ευθύνη για τις επιπτώσεις των προγραμμάτων στην συγκεκριμένη οικονομία.

Προσπαθώντας να αντικρούσουν τις επικρίσεις των εξωτερικών φορέων υπόκεινται συχνά σε εσωτερικές αναδιαρθρώσεις και ελέγχους σχετικά με τους όρους των δανείων που παραχωρούν. Ανά περιόδους έχουν εκφράσει την

πρόθεση για εφαρμογή ελαστικότερων προγραμμάτων αλλά τα αποτελέσματα παραμένουν αρνητικά για τις δανειοδοτούμενες χώρες καθώς σχεδόν πάντα εφαρμόζουν την ίδια αυστηρότητα στην πολιτική τους. Ένα από τα βασικά προβλήματα των προγραμμάτων του οργανισμού είναι ότι δεν ασχολούνται με τα κοινωνικά προβλήματα των αιτούμενων χωρών. Ιδιαίτερη κριτική είχε ασκηθεί στο λεγόμενο μοντέλο Polak, καθώς όπως γίνεται κατανοητό από την παραπάνω ανάλυση του επικεντρωνόταν στην λιτότητα των χωρών χωρίς να ασχολείται με τις κοινωνικές επιπτώσεις. Πριν την χορήγηση των δανείων δεν υπάρχει κάποια διαδικασία ανάλυσης της κοινωνικής δομής και των χαρακτηριστικών του λαού. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να εφαρμόζεται η ίδια “συνταγή” σε διαφορετικές χώρες που σίγουρα διαφέρουν τόσο σε κουλτούρα όσο και ανάγκες. Έως ένα βαθμό η αποτυχία των προγραμμάτων βασίζεται στην ανυπαρξία κοινωνικής ανάλυσης των δανειζόμενων χωρών. Όπως τόνιζε το 2005 ο οικονομολόγος Jeffrey Sachs, «όλα τα προβλήματα δεν είναι ίδια, όπως και για όλες οι ασθένειες δεν χορηγούμε το ίδιο φάρμακο».

Ένα είναι σίγουρο και αυτό έχει να κάνει με την άποψη των οικονομικών αναλυτών και γενικότερα των οικονομικών φορέων. Δεδομένου του γεγονότος ότι μια χώρα καταφεύγει στην οικονομική ενίσχυση από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο μόνο όταν δεν μπορεί να αντλήσει κεφάλαια από τις ιδιωτικές αγορές, το καθιστά ύστατη και αναγκαία λύση. Τα κράτη δεν έχουν δυνατότητα διαπραγμάτευσης και η όποια συζήτηση μεταξύ των μερών έχει να κάνει με το ύψος του δανείου, το επιτόκιο και τα έτη αποπληρωμής. Όταν ο Οργανισμός εμπλέκεται σε μια χώρα τότε επικεντρώνεται κυρίως στην απελευθέρωση των αγορών (κατάργηση του Δημόσιου τομέα), στην μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Αυτό το επιτυγχάνει με αύξηση των ιδιωτικοποιήσεων, απελευθέρωση του εμπορίου και περικοπή των δημοσίων δαπανών. Πολλοί υποστηρίζουν ότι οι διαρθρωτικές αλλαγές που το ταμείο επιβάλλει προκαλούν την δημιουργία μιας καθαρής πηγής εκροής πλούτου από τις χώρες όλου του κόσμου προς έναν παγκόσμιο ιδιωτικό οργανισμό, το ΔΝΤ.

Τα περισσότερα προγράμματα επιδείνωσαν την φτώχεια και υποβάθμισαν την ζωή εκατομμυρίων υπαλλήλων στις χώρες τις οποίες εφαρμόστηκαν. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι τις δεκαετίες του 1960-1970 οι χώρες της Αφρικής άρχισαν να δαπανούν μεγαλύτερα ποσά για την υγεία και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μειωθούν όλοι οι δείκτες θνησιμότητας. Όμως το 1980 αναγκάστηκαν λόγω οικονομικών προβλημάτων να απευθυνθούν στο Δ.Ν.Τ με αποτέλεσμα οι παραπάνω δαπάνες να περικοπούν και οι δείκτες παιδικής θνησιμότητας και AIDS να φτάσουν στα ύψη.

Βάση στατιστικών στοιχείων οι δανειζόμενες χώρες επιδίδονται σε ένα αγώνα αποπληρωμής των δανείων τους καταβάλλοντας συνεχώς τόκους. Αυτό σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση και τους αυστηρούς όρους που έχει επιβάλει το ταμείο βυθίζει τη χώρα σε μεγαλύτερη ύφεση με αποτέλεσμα να αδυνατεί να αποπληρώσει τα χρέη της. Άμεση συνέπεια αποτελεί η αίτηση για νέα δάνεια με απώτερο στόχο την αποφυγή της χρεοκοπίας Ουσιαστικά καθημερινά πάνω από 100 εκατομμύρια δολάρια φεύγουν από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου και μεταφέρονται τόσο στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο όσο και στην Παγκόσμια Τράπεζα για την αποπληρωμή τόκων και χρεών.

Οι κριτικές που παρουσιάστηκαν στην παραπάνω ανάλυση ουσιαστικά συνοψίζονται στη συνέντευξη που έδωσε στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία στις 18/04/2010 ο Arthur MacEwan ομότιμος καθηγητής Οικονομικών και senior fellow στο Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο της Μασαχουσέτης στη Βοστώνη. Αναφερόμενος στο ΔΝΤ ανέφερε ότι: «Τα προγράμματα διαρθρωτικής προσαρμογής του ΔΝΤ έχουν κάκιστο ιστορικό. Όπου έχουν εφαρμοστεί έχουν προσφέρει ελάχιστα στην οικονομική ανάκαμψη και πολύ συχνά έχουν συμβάλει σε ακόμα μεγαλύτερη εισοδηματική ανισότητα. Οι ανοησίες πάνω στις οποίες επιμένει το ΔΝΤ ότι πρέπει να βασιστούν οι κυβερνήσεις για να μειώσουν τα ελλείμματά τους σε περιόδους ύφεσης αποτελούν μια συνταγή αποτυχίας. Είναι ακριβώς το αντίθετο από το είδος των πολιτικών που έχουν βοηθήσει τις πλούσιες χώρες να βγουν από ύφεση. Ο αντίκτυπος των πολιτικών του ΔΝΤ στη συνολική ζήτηση είναι φρικτός από μόνος του, αλλά αυτές οι πολιτικές εφαρμόζονται συχνά πάνω στις πλάτες των

πλέον ευάλωτων μελών της κοινωνίας. Επιπλέον, τα προγράμματα διαρθρωτικής προσαρμογής του ΔΝΤ ρίχνουν τις χώρες στις οποίες εφαρμόζονται ακόμα πιο βαθιά στα νερά μιας νεοφιλελεύθερης οικονομίας, περιορίζοντας έτσι σημαντικά τις ικανότητες των κυβερνήσεων να θέσουν σε εφαρμογή αποτελεσματικές πολιτικές οικονομικής ανάπτυξης».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

4.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Το όραμα για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρονολογείται μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Κατά την διάρκεια όλων αυτών των χρόνων έγιναν σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξη της σημερινής μορφής της Ένωσης. Προσπαθώντας να συνοψίσουμε τα σημαντικότερα γεγονότα είναι σίγουρο ότι θα αναφερθούμε στην *Συνθήκη της Ρώμης*, η οποία υπεγράφη στις 22/03/1957 και τέθηκε σε εφαρμογή στις 01/01/1958. Ουσιαστικά με την Συνθήκη αυτή θεμελιώθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας. Τα σημαντικότερα σημεία της επικεντρώνονται, πρώτον στην θεμελίωση μιας τελωνειακής ένωσης η οποία καλύπτει όλες τις ανταλλαγές προϊόντων και περιλαμβάνει την κατάργηση μεταξύ των κρατών μελών των τελωνειακών δασμών, των ποσοτώσεων εισαγωγής καθώς και την υιοθέτηση κοινής εμπορικής πολιτικής έναντι τρίτων χωρών (Στεφάνου Κ.2002:20-25)

Στόχος των κρατών μελών ήταν η επίτευξη μιας *Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ)* έτσι τον Μάρτιο του 1970, η Ευρωπαϊκή επιτροπή δημοσίευσε ένα σχέδιο το οποίο όριζε τα τρία στάδια δημιουργίας της ΟΝΕ. Αποτελούσε έναν «οδικό χάρτη» για τη δημιουργία της ΟΝΕ, σε τρεις φάσεις, συνολικής διάρκειας δέκα ετών.

Ωστόσο, αυτά τα πρώτα σχέδια για μια οικονομική και νομισματική ένωση δεν πραγματοποιήθηκαν ποτέ λόγω των σημαντικών συναλλαγματικών διαταραχών που επικράτησαν διεθνώς μετά την κατάρρευση του συστήματος Breton Woods στις αρχές της δεκαετίας του '70, καθώς και λόγω της διεθνούς ύφεσης λόγω της πετρελαϊκής κρίσης το 1973. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν αυτή την αστάθεια, τα εννέα τότε κράτη-μέλη, προέβησαν σε διάφορες συζητήσεις. Στις 4 και 5

Δεκεμβρίου 1978, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών υιοθέτησε μια απόφαση για την ίδρυση του *Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ)*. Τέθηκε σε ισχύ στις 13 Μαρτίου 1979 και αποτέλεσε τη σημαντικότερη διεθνή συναλλαγματική διευθέτηση μετά την κατάρρευση του συστήματος των σταθερών ισοτιμιών του Breton Woods. (Στεφάνου Κ. 2002:32-35)

Περιλάμβανε ένα μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών (ΜΣΙ), ο οποίος σταθεροποιούσε τις διακυμάνσεις ανάμεσα στα νομίσματα των κρατών μελών του. Επιπλέον δημιούργησε τις βραχυχρόνιες πιστωτικές διευκολύνσεις, δηλαδή αμοιβαίες πιστώσεις ανάμεσα στις κεντρικές τράπεζες των χωρών μελών του ΜΣΙ. Επίσης δημιουργήθηκε η *Ευρωπαϊκή Νομισματική Μονάδα (ΕCU)* η οποία ήταν ένα σταθμισμένο καλάθι νομισμάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και χρησίμευε ως βάση για τον προσδιορισμό των διμερών κεντρικών ισοτιμιών. Τέλος, περιλάμβανε ένα μηχανισμό που εγγυούταν ότι οι συναλλαγματικές μεταβολές ενός νομίσματος δεν εγκυμονούσαν κινδύνους για το σύστημα. Ο δείκτης απόκλισης, όπως αποκαλούνταν ο μηχανισμός, αυτός μετρούσε την απόκλιση ενός νομίσματος έναντι των άλλων νομισμάτων, συγκρίνοντας την ισοτιμία του με την κεντρική του ισοτιμία έναντι των έναντι των ΕCU. (Χριστοδουλίδης Θ.,β',2001:56-57).

Η πρώτη σημαντική αναθεώρηση της συνθήκης της Ρώμης έγινε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1986 η οποία δημιούργησε μια **ενιαία αγορά**. Ήταν ένα σημαντικό βήμα για την προώθηση και ολοκλήρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς που προγραμματίστηκε μέχρι το 1992. Κάτι τέτοιο θα γινόταν πραγματικότητα με την κατάργηση των φυσικών, τεχνικών, και δημοσιονομικών εμποδίων στη διακίνηση των αγαθών και υπηρεσιών στο χώρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. (Χριστοδουλίδης Θ.,β',2001:58-60)

Σύντομα όμως έγινε κατανοητό, ότι τα οφέλη μιας ενιαίας αγοράς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν μόνο με την εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος για τις χώρες που θα συμμετείχαν σε αυτήν. Η **έκθεση Delors**, η οποία υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης στις 26 και 27 Ιουνίου 1989, επεσήμανε τρεις προϋποθέσεις για την νομισματική ενοποίηση: α) πλήρη

μετατρεψιμότητα των νομισμάτων, β) απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και γ) το κλείδωμα των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Συνοπτικά, φαίνεται ότι τάσσονταν υπέρ μιας σταδιακής μετάβασης στη νομισματική ένωση. (Χριστοδουλίδης Θ.,α',2001:92-96)

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ή *Συνθήκη του Μάαστριχτ*, όπως ονομάστηκε, υπογράφηκε στις 7 Φεβρουάριου 1992 και αποτέλεσε τη σημαντικότερη συμβολή στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης. Με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ, επήλθε μια σημαντική τομή στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό σύστημα. Τα κράτη μέλη συμφώνησαν να εγκαταλείψουν την αυτονομία στην άσκηση της νομισματικής τους πολιτικής (μέσω των κεντρικών τραπεζών τους) και να μεταβούν σε υπερεθνικό καθεστώς άσκησης της νομισματικής πολιτικής με τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης. Οι θεμελιώδεις επιλογές της εν λόγω Συνθήκης, ήταν αφενός η παράλληλη προώθηση των διαδικασιών της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης, αφετέρου η σταδιακή μετάβαση προς την οικονομική και νομισματική ένωση.

4.2 Η ΠΟΡΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΝΕ

Συνοπτικά, η πορεία προς την ΟΝΕ στην Ευρώπη, ολοκληρώθηκε σε τρία στάδια. Το πρώτο στάδιο (1990-1993) είχε ως κύριο χαρακτηριστικό την πλήρη επίτευξη μιας ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς με την εξάλειψη όλων των εσωτερικών φραγμών στην ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, αγαθών, κεφαλαίων και υπηρεσιών εντός της Ευρώπης.

Το δεύτερο στάδιο (1994-1998) ξεκίνησε με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού νομισματικού Ιδρύματος, το οποίο αποτέλεσε τον πρόδρομο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής τράπεζας. Ήταν ένας Ευρωπαϊκός οργανισμός, ο οποίος ιδρύθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1994, και ήταν υπεύθυνος για την προετοιμασία του τελικού σταδίου της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Δηλαδή, είχε τον έλεγχο της τεχνικής προετοιμασίας για το ενιαίο νόμισμα, την αποφυγή υπερβολικών ελλειμμάτων, και την προώθηση της σύγκλισης των οικονομικών και

νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών. Επίσης, στο συγκεκριμένο στάδιο, ιδιαίτερη σημασία έχει η ίδρυση της *Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας* της οποίας ο ρόλος και οι λειτουργίες θα αναφερθούν παρακάτω.

Το τρίτο στάδιο άρχισε την 1^η Ιανουαρίου 1999, δηλαδή το τελευταίο στάδιο της ΟΝΕ, με τον αμετάκλητο καθορισμό των συντελεστών μετατροπής των νομισμάτων των 11 κρατών μελών που θα συμμετείχαν αρχικά σε αυτό με την εισαγωγή του Ευρώ ως ενιαίο νομίσματος. Επίσης, από την ημερομηνία αυτή, το Διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ ανέλαβε την αρμοδιότητα άσκησης ενιαίας νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του Ευρώ.

Έτσι λοιπόν, το ευρώ, έγινε το επίσημο νόμισμα των κρατών μελών της ΟΝΕ. Υποδιαιρείται σε εκατό λεπτά, ενώ η ισοτιμία μεταξύ ευρώ και ECU καθορίστηκε ένα προς ένα. Οι ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων των κρατών μελών που συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ κλειδώθηκαν αμετάκλητα έναντι του κοινού νομίσματος. Σε αρχικό στάδιο, οι περισσότερες χρηματοοικονομικές συναλλαγές διεξάγονταν σε ευρώ αλλά και σε εθνικά χαρτονομίσματα. Μέχρι τον Μάρτιο του 2002, είχε ολοκληρωθεί η εισαγωγή χαρτονομισμάτων και κερμάτων σε ευρώ, καθώς και η απόσυρση των εθνικών νομισμάτων.

4.3 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Το κοινό όραμα των 12 κρατών- μελών της τότε Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας για μια πορεία προς μια ευρωπαϊκή οικονομική και νομισματική ένωση, ήταν αυτό που οδήγησε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών προβλεπόταν στο άρθρο 8 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας που υπογράφηκε στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992. Παράλληλα σε διάφορα άλλα άρθρα της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας καθορίζεται ο ρόλος του Συμβουλίου, της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως προς την δημοσιονομική πολιτική των κρατών- μελών, την αξιολόγηση της

προόδου προς τη νομισματική και οικονομική ένωση και τη σύναψη συμφωνιών σχετικά με τις κεντρικές ισοτιμίες του ευρώ έναντι μη κοινοτικών νομισμάτων.

Επίσης τα δυο όργανα που έχουν αναλάβει την επίτευξη και διατήρηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης απολαύουν καθεστώς ανεξαρτησίας απέναντι στα υπόλοιπα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και των εθνικών κυβερνήσεων των κρατών- μελών. Η ανεξαρτησία τους διασφαλίζεται από σειρά διατάξεων της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, γεγονός που καθιστά την αναθεώρηση τους δύσκολη καθώς απαιτεί ομοφωνία των κρατών- μελών της Ένωσης και θα αποτελούσε μια χρονοβόρα διαδικασία. Παρά το ότι η θεσμική ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών εγγυάται το ότι μπορούν ανεπηρέαστα να ασκούν τα καθήκοντα τους, συνάμα όμως εγείρει την ανησυχία για έλλειμμα δημοκρατικότητας, αφού δεν προβλέπονται θεμελιώδεις δημοκρατικές αξιώσεις όπως η υποχρέωση λογοδοσίας, διαφάνειας και αξιοπιστίας, που ισχύουν για τις κεντρικές τράπεζες όλων των υπολοίπων κρατών (Fitoussi, 2003. σελ 36-37) .

Η ανεξαρτησία των προσώπων, δηλαδή του πρόεδρου του αντιπρόεδρου και των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής, που στελεχώνουν τους δυο οργανισμούς εξασφαλίζεται με το χρονικό διάστημα της θητείας τους που διαρκεί 8 χρόνια και δεν μπορεί να ανανεωθεί. Αντίστοιχα η θητεία των διοικητών των εθνικών τραπεζών που μετέχουν στο διοικητικό συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, διαρκεί 5 χρόνια, ξεπερνώντας έτσι σε διάρκεια τη θητεία των εθνικών κυβερνήσεων που είναι 4 χρόνια σε όλα τα κράτη- μέλη. Σύμφωνα με το άρθρο 101 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας απαγορεύεται η οικονομική διευκόλυνση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή τις κεντρικές τράπεζες των κρατών- μελών προς κοινοτικά και εθνικά θεσμικά όργανα.

4.4 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις κεντρικές τράπεζες των κρατών- μελών και η διοίκηση του αποτελείται από διοικητικό συμβούλιο και την εκτελεστική επιτροπή της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών δεν έχει νομική προσωπικότητα. Στο πλαίσιο της λειτουργίας του το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών έχει αναλάβει την χάραξη και την εφαρμογή της κοινοτικής νομισματικής πολιτικής με βασικό σημείο αναφοράς τη σταθερότητα των τιμών.

Η ανάθεση του σημαντικού τομέα της νομισματικής πολιτικής από τα κράτη- μέλη σε ένα κοινοτικό και ανεξάρτητο όργανο αποτελεί ένα μεγάλο βήμα προς τον στόχο της οικονομικής και νομισματικής ενοποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πέραν της νομισματικής πολιτικής, μια άλλη πτυχή της λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών είναι και η εφαρμογή της συναλλαγματικής πολιτικής της ευρωζώνης. Επίσης επιβλέπει την ορθή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, ενός πανευρωπαϊκού δικτύου που συντονίζει τις συναλλαγές μεγάλων ποσών ανάμεσα στις τράπεζες. Από τα παραπάνω διαπιστώνεται η μεταβίβαση εθνικών πολιτικών στο όργανο ενός υπερεθνικού φορέα όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.5 ΙΔΡΥΣΗ & ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προβλεπόταν από την συνθήκη του Μάαστριχτ (1992) και είχε συνδεθεί με την έναρξη του τρίτου σταδίου της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, που έγινε την 1^η Ιανουαρίου 1999. Στις 25 Μαΐου οι αρχηγοί των κυβερνήσεων των 11, τότε, συμμετεχόντων κρατών στην οικονομική και νομισματική ένωση διόρισαν τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής, ο διορισμός τους τέθηκε σε εφαρμογή την 1^η Ιουνίου 1998 και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ανέλαβε πλήρως τα καθήκοντα της την 1^η Ιανουαρίου 1999. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική

Τράπεζα εδρεύει στην Φρανκφούρτη επί του Μαιν στη Γερμανία και είναι το μόνο όργανο που διαθέτει νομική προσωπικότητα, εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, μπορεί, δηλαδή, να είναι διάδικος. Επιπρόσθετα έχει το δικαίωμα να κατέχει κινητή και ακίνητη περιουσία.

Το κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ανέρχεται σε πέντε δισεκατομμύρια ευρώ και είναι μοιρασμένο στις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών- μελών που συμμετέχουν στην οικονομική και νομισματική ένωση ανάλογα με τον πληθυσμό τους και τη συμμετοχή του κάθε κράτους- μέλους στο εθνικό ακαθάριστο προϊόν της Κοινότητας τα πέντε τελευταία χρόνια πριν την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Σύμφωνα με το καταστατικό της Τράπεζας το μοιρασμένο αρχικό κεφάλαιο στις εθνικές κεντρικές τράπεζες δεν μπορεί να μεταβιβαστεί σε άλλη εθνική κεντρική τράπεζα ή την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή τρίτα πρόσωπα, νομικά και φυσικά, δεν μπορεί να ενεχυριαστεί ή να κατασχεθεί. Η κατοχή λοιπόν μεριδίου του αρχικού κεφαλαίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συνδέει την χώρα- κάτοχο με την ιδιότητα του κράτους- μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Ως τράπεζα έχει καταστατικό, κεφάλαιο και όργανα που παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες με Α.Ε. χωρίς όμως να έχει συγκρότηση & μορφή εταιρείας.

4.5.1 ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΚΤ

Τα όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι το διοικητικό συμβούλιο, η εκτελεστική επιτροπή και το γενικό συμβούλιο. Αναλυτικότερα, το διοικητικό συμβούλιο αποτελείται από τους αρχηγούς των εθνικών κεντρικών τραπεζών και την εκτελεστική επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τέσσερα μέλη. Τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής διορίζονται σύμφωνα με σύσταση του Συμβουλίου με κοινή απόφαση των αρχηγών των κυβερνήσεων των κρατών μελών και μετά από διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο. Όλα τα μέλη της

εκτελεστικής επιτροπής πρέπει να είναι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να είναι δηλαδή υπήκοοι ενός από τα κράτη- μέλη. Η θητεία τους διαρκεί 8 έτη και δεν είναι ανανεώσιμη. Ο Πρόεδρος του συμβουλίου και ένα μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορούν να είναι παρόντες στις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου, χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου.

Το τελευταίο όργανο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι το γενικό συμβούλιο που αποτελείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Ο ρόλος αυτού του οργάνου είναι κυρίως συμβουλευτικός καθώς ασχολείται με τα μεταβατικά προβλήματα υιοθέτησης του ευρώ. Ενώ θα συνεχίσει να υφίσταται έως ότου όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ υιοθετήσουν το ευρώ, οπότε και θα διαλυθεί.

Ανάμεσα στα κυριότερα όργανα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το διοικητικό συμβούλιο και την εκτελεστική επιτροπή, το πρώτο έχει αναλάβει την λήψη αποφάσεων και το δεύτερο την εκτέλεση τους. Τα βασικά καθήκοντα του διοικητικού συμβουλίου είναι η διαμόρφωση της κοινοτικής νομισματικής πολιτικής και να αποφασίζει για τη διεθνή συνεργασία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Παράλληλα η εκτελεστική επιτροπή θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική, όπως αυτή έχει αποφασιστεί από το διοικητικό συμβούλιο, ασκεί τις εξουσίες που τις έχουν μεταβιβάσει από το διοικητικό συμβούλιο και προετοιμάζει τις συνεδριάσεις του διοικητικού συμβουλίου (Κανελλόπουλος, 2006. σελ 452).

4.5.2 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΤ

Οι αρμοδιότητες που έχει αναλάβει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σύμφωνα με την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι το αποκλειστικό προνόμιο έκδοσης τραπεζογραμματίων εντός της ζώνης του ευρώ σε συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες. Η κοπή των κερμάτων είναι αρμοδιότητα των κρατών- μελών σε αναλογία με μια ορισμένη ποσότητα, όπως αυτή ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Επίσης η Τράπεζα έχει το δικαίωμα έκδοσης

κανονισμών, αποφάσεων, συστάσεων και γνώμων. Οι κανονισμοί που εκδίδονται αφορούν τη χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής, την απαίτηση προς τα πιστωτικά ιδρύματα των κρατών- μελών να διατηρούν ελάχιστα αποθεματικά λογαριασμών τους στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και στις εθνικές κεντρικές τράπεζες, και την προληπτική εποπτεία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Οι κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας έχουν γενική ισχύ, είναι δεσμευτικοί ως προς όλα τους τα μέρη και ισχύουν σε κάθε κράτος- μέλος, έχουν δηλαδή την ίδια βαρύτητα με τους κανονισμούς που εκδίδονται από τα υπόλοιπα θεσμικά όργανα.

Στις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας περιλαμβάνεται η γνωμοδότηση στα κοινοτικά και εθνικά όργανα όταν εμπίπτουν στον τομέα ευθύνης της αλλά και ύστερα από πρωτοβουλία του Ιδρύματος. Μια σημαντική λειτουργία της ΕΚΤ αποτελούν οι συμβουλευτικές αρμοδιότητες που παρέχει. Την γνώμη της ΕΚΤ ζητούν τα κοινοτικά όργανα για κάθε προτεινόμενη κοινοτική πράξη που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητας της. Επίσης την γνώμη ζητούν οι εθνικές αρχές, για κάθε σχέδιο νομοθετικής διάταξης που εμπίπτει στο πεδίο της αρμοδιότητας της. Βέβαια εξ ιδίας πρωτοβουλίας η ΕΚΤ μπορεί να υποβάλλει γνώμες στα κατάλληλα κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς καθώς και στις εθνικές αρχές. Ακόμα η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μπορεί να επιβάλει πρόστιμα σε επιχειρήσεις όταν δεν συμμορφώνονται με αποφάσεις και κανονισμούς που έχουν θεσπιστεί από την ίδια). Τέλος η ΕΚΤ απευθύνει ετήσια έκθεση για τις αρμοδιότητες του Εθνικού Συμβουλίου Κεντρικών Τραπεζών και για την νομισματική πολιτική του προηγούμενου και του τρέχοντος έτους, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Επιτροπή & Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η παρουσίαση της έκθεσης γίνεται από τον πρόεδρο της ΕΚΤ στο Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο.

4.5.3 ΡΟΛΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν βασικό μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ενεργώντας σύμφωνα με τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου. Συνεχίζουν να αποτελούν εθνικά όργανα του κάθε κράτους- μέλους έχοντας όμως χάσει την προηγούμενη ευθύνη για την χάραξη πολιτικών. Τα κράτη- μέλη υποχρεούνται να αλλάξουν το καταστατικό των εθνικών κεντρικών τραπεζών ώστε να συμβαδίζει με την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών. Παράλληλα απαγορεύεται η υπερανάληψη από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες από τις εθνικές κυβερνήσεις ή άλλους δημοσίους οργανισμούς των κρατών- μελών.

4.6 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Η ιδιαίτερη δομή και λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας την φέρνει αντιμέτωπη με προβλήματα και προκλήσεις που άλλες τράπεζες δεν έχουν. Μια από τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει είναι η αποτελεσματική επικοινωνία. Οι διοικητές των τραπεζών κατέχουν μια θέση όπου κάθε λέξη που χρησιμοποιούν ελέγχεται διεξοδικά καθώς στο μέλλον μπορεί να αποτελέσει υπόδειξη για μελλοντικές πολιτικές αποφάσεις. Κάθε ανακοίνωση ή δήλωση που κάνουν τα στελέχη της ΕΚΤ μεταφράζεται σε εννέα γλώσσες, πράγμα που σημαίνει ότι πολλές από τις έννοιες μπορούν να αλλοιωθούν με αποτέλεσμα την παρερμηνεία και την δημιουργία λανθασμένων εντυπώσεων. Λόγω αυτού δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην διαφάνεια με στόχο να αντιμετωπιστούν τα υπάρχοντα γλωσσικά εμπόδια.

Μια επιπλέον δυσκολία που καλείται να ξεπεράσει η ΕΚΤ αποτελεί το γεγονός ότι οι αποφάσεις της δεν απευθύνονται σε μία συγκεκριμένη οικονομία με δεδομένα χαρακτηριστικά. Αντιθέτως οι αποφάσεις της επηρεάζουν 16 διαφορετικές οικονομίες με μεγάλες ιδιαιτερότητες. Συνεπώς η λήψη αποφάσεων

αποτελεί ένα δύσκολο κομμάτι καθώς οι προσπάθειες για βελτίωση της οικονομίας του Ευρώ μπορεί να γίνεται εις βάρος μιας μεμονωμένης χώρας. Γίνεται κατανοητό ότι η ανάγκη για ισχυρή ηγεσία αποτελεί απαραίτητο συστατικό για την επιτυχή λειτουργία της ΕΚΤ.

Στις αρχές του 2010 το Reuters αναλύοντας την οικονομική κατάσταση στην ευρωπαϊκή ένωση παρουσίασε τις πέντε προκλήσεις που θεωρούσε ότι θα αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μέσα στο έτος. Στις βασικές προκλήσεις περιλαμβάνεται η απόσυρση των έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης, η ανάκαμψη της οικονομίας, οι επικείμενες αυξήσεις επιτοκίων, τα δημοσιονομικά προβλήματα και η κούρσα διαδοχής στα κορυφαία αξιώματα της ΕΚΤ.

Ως γνωστό η ΕΚΤ αποτελεί μια ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα με σαφή στόχο την σταθερότητα των τιμών, αυτό σημαίνει ότι δεν θα χρησιμοποιήσει ένα πληθωριστικό φόρο ώστε να μειωθεί η πραγματική αξία του δημοσίου χρέους. Συνεπώς οι κυβερνήσεις της ζώνης του Ευρώ θα πρέπει να βασίζονται στα δημοσιονομικά μέτρα για την αντιμετώπιση των δικών τους φορολογικών προβλημάτων. Τα μέτρα αυτά είναι δύσκολο να υιοθετηθούν ιδίως σε χώρες με ευπαθή πολιτικά συστήματα, λόγω της απώλειας στην ανταγωνιστικότητα ή την εκτεταμένη προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό. Σύμφωνα με τις απόψεις του Lorenzo Bini Smaghi, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ, οι χρηματοπιστωτικές αγορές δοκιμάζουν κάθε χώρα της Ευρωζώνης ξεχωριστά με σκοπό να ελέγξουν κατά πόσο είναι διατεθειμένες να λάβουν τα αναγκαία δημοσιονομικά μέτρα, ξεκινώντας από αυτές που αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα σύγκλισης.

Ο Ζαν- Κλόντ Τρισέ σε πρόσφατο συνέδριο της κεντρικής τράπεζας της Αυστρίας ανακοίνωσε ότι οι εποχές είναι δύσκολες τόσο για την Ευρώπη όσο και για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Για το λόγο αυτό κάλεσε τις κυβερνήσεις να πάρουν δραστικά μέτρα για να βελτιώσουν τα δημόσια οικονομικά τους. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία οι πρόσφατες εξελίξεις στα δημοσιονομικά στοιχεία χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η

Ιρλανδία και η Ισπανία έχουν οδηγήσει σε υποχώρηση του ευρώ κατά 15% από τις αρχές του έτους. Η σημαντική πτώση του Ευρώ έχει προκαλέσει διαφορετικές αντιδράσεις στα μέλη της ΕΚΤ. Η μια πλευρά υποστηρίζει ότι μια επιπλέον πτώση του νομίσματος δεν θα μπορούσε να γίνει ανεκτή ενώ η αντίθετη πλευρά το βλέπει πιο θετικά καθώς ευελπιστεί ότι η θα υπάρξει ευκαιρία για ενίσχυση των εξαγωγών.

Σε μια έκθεση της ΕΚΤ που ανακοινώθηκε πρόσφατα, σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της περιοχής, αναφέρθηκε ότι παρά την βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των Ευρωπαϊκών Τραπεζών αυτές παραμένουν επιρρεπείς σε διάφορους κινδύνους που αναμένεται να παρουσιαστούν μέσα στα επόμενα δύο χρόνια. Μερικές από τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Τράπεζες στη ζώνη του ευρώ των 16 χωρών σχετίζονται με την έκθεση τους σε μια αποδυναμωμένη αγορά εμπορικών ακινήτων, σε εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ σε επισφαλείς απαιτήσεις, σε οικονομικά προβλήματα σε χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και σε ενδεχόμενη σύγκρουση ανάμεσα στις δικές τους ανάγκες για αναχρηματοδότηση των τραπεζών και της ζήτησης των κυβερνήσεων για πρόσθετα δάνεια. Η έκθεση επισήμανε ότι ορισμένες τράπεζες παραμένουν εξαρτημένες από την ΕΚΤ για χορήγηση δανείων. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία από την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης η ΕΚΤ έχει χορηγήσει σχεδόν απεριόριστη πίστωση προς τις τράπεζες με επιτόκιο 1% με στόχο να αντισταθμίσει την απροθυμία των τραπεζών να δανείσουν η μια την άλλη. Τα προβλήματα θα μπορούσαν να ενταθούν σε περίπτωση που η ανεργία ή η οικονομική ανάπτυξη φτάσουν σε χειρότερα επίπεδα από τα αναμενόμενα με αποτέλεσμα οι εταιρείες & οι ιδιώτες να μην είναι σε θέση να αποπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους. Στην έκθεση επίσης αναφέρεται ότι ορισμένες χρηματοπιστωτικές αγορές ακόμα δεν λειτουργούν κανονικά. Η έκδοση εταιρικών ομολόγων έχει υποχωρήσει από το τέλος του περασμένου έτους ιδίως για τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ο Ζαν- Κλόντ Τρισέ ανέφερε ότι «οι εντάσεις στην κυρίαρχη αγορά ομολόγων μεταφέρθηκε και σε άλλα τμήματα της αγοράς, όπως είναι η αγορά ξένου

συναλλάγματος και η αγορά μετοχών. Ο όγκος των συναλλαγών και της ρευστότητας έγινε ασταθής. Λαμβάνοντας υπόψη των εξαιρετικών περιστάσεων που επικρατούν στις χρηματοπιστωτικές αγορές, αποφασίσαμε ότι η έκτακτη παρέμβαση ήταν απαραίτητη».

Με αφορμή την τρέχουσα οικονομική κρίση δόθηκε στην Ελλάδα πακέτο στήριξης 110 δις ευρώ με συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης της ΕΚΤ και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το σχέδιο προβλέπει τριετή χρηματοδότηση με τετραετή λιτότητα που θα οδηγήσουν σε κάλυψη του μεγαλύτερου μέρους των δανειακών αναγκών της Ελλάδας και σε έλλειμμα κάτω από το 3% του ΑΕΠ μέχρι το 2014. Σε συνέχεια του πακέτου στήριξης η ΕΚΤ αποφάσισε να αγοράσει ελληνικά ομόλογα με στόχο να δοθεί ένα τέλος στην κρίση εμπιστοσύνης που απειλεί την ίδια την ύπαρξη της ευρωζώνης. Ουσιαστικά με την απόφαση της να αγοράσει κρατικά ομόλογα από τον δευτερογενή τομέα για χώρες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα προσπάθησε να θέσει φραγμό στην κερδοσκοπία και να επιτρέψει στα κράτη αυτά να συνεχίσουν τη χρηματοδότησή τους στις αγορές ομολόγων με ανεκτούς όρους.

Όμως ένα μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ, ο Άξελ Βέμπερ, ανέφερε ότι η υιοθέτηση ενός μόνιμου μηχανισμού στήριξης των χωρών με μεγάλα ελλείμματα μπορεί να προκαλέσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που θα λύσει. Ένας μόνιμος μηχανισμός θα μπορούσε να παρασύρει τις χώρες σε σπατάλες λόγω της σιγουριάς του μηχανισμού. Οι χώρες δεν θα προνοούσαν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα με στόχο να μειώσουν τα ελλείμματά τους αφού θα υπήρχε πάντα το σωσίβιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανέφερε επίσης ότι στο μέλλον θα πρέπει να δημιουργηθούν νέοι μηχανισμοί ελέγχου και να υιοθετηθούν αυστηρότερα μέτρα ώστε να αποτραπούν φαινόμενα ελλειμμάτων στα κράτη μέλη.

Πολλοί αναρωτιούνται αν η ΕΚΤ διαθέτει και άλλα όπλα με τα οποία θα μπορούσε να αντιμετωπίσει την κρίση. Σύμφωνα με διάφορους οικονομικούς αναλυτές έχει αρκετές εναλλακτικές αλλά δεν τις παρουσιάζει καθώς πιθανώς αναμένει δυσκολότερες καταστάσεις. Μία πιθανή κίνηση είναι μείωση του

επιτοκίου ανά χρηματοδότησης, που χρησιμοποιείται στη χορήγηση δανείων προς εμπορικές τράπεζες και το οποίο κυμαίνεται σήμερα στο ιστορικό χαμηλό του 1%. Μία ακόμη εύκολη επιλογή για την ΕΚΤ θα ήταν, να επανεισαγάγει τις καθιερωμένες διαδικασίες ανά χρηματοδότησης εξαμήνου και 12μήνου σε απεριόριστα ποσά, που χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά στο απόγειο της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Οικονομολόγος της ING προτείνει ότι η ΕΚΤ θα μπορούσε να εκδώσει CDS για κρατικό χρέος για να ενισχύσει την ρευστότητα στην αγορά CDS & να «πολεμήσει» τους κερδοσκόπους που στοιχηματίζονται κατά κυβερνήσεων. Ακόμη μία επιλογή -της οποίας δεν έχει γίνει χρήση- είναι παρέμβαση στην αγορά συναλλάγματος για τη στήριξη του ευρώ, αν και διαμορφωτές νομισματικής πολιτικής της Ευρωζώνης εμφανίζονται αντίθετοι σε αυτό.

Αξιοσημείωτες είναι οι απόψεις διαφόρων οικονομολόγων και οικονομικών αναλυτών που υποστηρίζουν ότι η κρίση δεν είναι τυχαία. Χαρακτηριστικά ο καθηγητής Διεθνούς Τραπεζικής στο πανεπιστήμιο του Σαουθάμπτον και διευθύνων σύμβουλος της Providence Asset Management Ρίτσαρντ Βέρνερ δήλωσε ότι « η ΕΚΤ ασκούσε πολιτική ραγδαίας πιστωτικής επέκτασης στις χώρες της γεωγραφικής περιφέρειας της ευρωζώνης και μηδενικής επέκτασης στη Γερμανία, προκαλώντας ασύμμετρους οικονομικούς κύκλους εντός της ζώνης και φούσκες που οδήγησαν στην παρούσα κρίση». Αυτό που υποστηρίζει ο καθηγητής είναι ότι από όταν δημιουργήθηκε η τράπεζα σταμάτησε την χορήγηση δανείων προς την Γερμανία και αύξησε τα δάνεια στην Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Πορτογαλία και την Ισπανία, με αποτέλεσμα να δημιουργήσει φούσκες μεγάλων διαστάσεων στις περιφερειακές γεωγραφικές χώρες. Οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών βλέποντας ότι έχουν οικονομική ανάπτυξη, πίστευαν ότι έχουν ανοδικά έσοδα και αύξαναν τις δαπάνες τους. Όταν όμως έσπασαν οι φούσκες δημιουργήθηκαν τα σημερινά αποτελέσματα, τραπεζικές και δημοσιονομικές κρίσεις, όπου μέσω των αυξημένων δαπανών παρουσιάστηκε το ζήτημα της κρίσης του κυβερνητικού χρέους. Προσπαθώντας να εξηγήσει το λόγο που η ΕΚΤ ακολούθησε λανθασμένη νομισματική πολιτική

και οδήγησε σε ασύμμετρες επιπτώσεις αναφέρει τις απόψεις του Ζακ Αταλί, ο οποίος υπήρξε ένας από τους συγγραφείς της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Σύμφωνα με τον κ. Αταλί οι δημιουργοί της Συνθήκης γνώριζαν εξ αρχής ότι το σύστημα του ευρώ δεν θα λειτουργούσε χωρίς την δημιουργία ενός ευρωπαϊκού υπουργείου Οικονομικών. Για να γίνει αυτό το σύστημα του Ευρώ θα έπρεπε να περάσει από μια κρίση. Οι Βρυξέλλες και οι τεχνοκράτες της ΕΚΤ οραματίζονταν την δημιουργία ενός νέου κράτους, την δημιουργία των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης. Πριν την Συνθήκη του Μάαστριχτ είχαμε την μεταφορά της εποπτικής εξουσίας στις Βρυξέλλες μετά την Συνθήκη είχαμε την άσκηση νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ. Αυτό που λείπει από την ΕΕ είναι η άσκηση συντονισμένης δημοσιονομικής πολιτικής. Η ελληνική κρίση βοηθάει στην επίτευξη του παραπάνω οράματος. Με την απόφαση που πήρε η ΕΚΤ να αγοράσει ελληνικά ομόλογα, εφόσον υπάρχει περισσότερος έλεγχος των κρατικών προϋπολογισμών από τις Βρυξέλλες, απέδειξε ότι χρησιμοποιεί την νομισματική πολιτική για πολιτικούς λόγους.

Στις 28/05/2010 ο Lorenzo Bini Smaghi ανέφερε, στην Σύνοδο του Γκρουπ των 30, ότι η κρίση που αντιμετωπίζει η περιοχή του Ευρώ αντικατοπτρίζει ένα ευρύτερο φαινόμενο, που σχετίζεται με την διατήρηση των δημόσιων οικονομικών στις προηγμένες οικονομίες. Σε πρόσφατη δήλωσή του ο Ζαν-Κλόντ Τρισέ υποστήριξε ότι η ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης θα επιτρέψει στις χώρες της ευρωζώνης να βγουν από την δημοσιονομική κρίση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ- ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ Ε.Κ.Τ. & Δ.Ν.Τ. ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

5.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Η υφιστάμενη οικονομική κρίση φέρνει αρκετές χώρες της Ευρώπης αντιμέτωπες με το κίνδυνο της χρεοκοπίας. Η Ευρωζώνη προσπαθεί να αντιμετωπίσει την κρίση με διάφορες μεθόδους, οι οποίες μέχρι στιγμής δεν έχουν φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Αξιοσημείωτος, στην προσπάθεια διάσωσης των διαφόρων οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι ο ενεργός ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Άμεση συνέπεια των ακολουθούμενων πολιτικών «εξόδου από την κρίση» είναι οι έντονες κοινωνικές αντιδράσεις και η πολιτική αστάθεια. Όλα αυτά γίνονται αντιληπτά υπό το πρίσμα του Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης, ο οποίος δημιουργήθηκε με σκοπό να περιοριστεί η κρίση χρέους που ξέσπασε στην Ευρώπη τα τέλη του 2009, όταν η Ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας είναι διπλάσιο από αυτό που δηλώνονταν μέχρι τότε.

Η απόφαση για την σύσταση του Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης υιοθετήθηκε στις 25 Μαρτίου 2010 από τους αρχηγούς των κρατών της Ευρωζώνης σε μια ύστατη προσπάθεια διάσωσης του Ευρώ από τους κερδοσκόπους. Όμως η απόφαση και μόνο δεν καθυσάχασε τις αγορές με αποτέλεσμα η Ελλάδα να είναι η πρώτη χώρα που ζήτησε να ενταχθεί στο μηχανισμό. Δυστυχώς οι αγορές δεν σταμάτησαν τις πιέσεις στην Ευρωζώνη με αποτέλεσμα η Ιρλανδία να αποτελεί πλέον την δεύτερη χώρα ένταξης στο Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM), .

Οι Κασσάνδρες μιλούν ήδη για τις επόμενες χώρες που φλερτάρουν με το Μηχανισμό και αυτές είναι η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ιταλία και αργότερα ενδεχομένως η Γαλλία. Τι είναι όμως αυτό που οδήγησε την Ευρωζώνη σε πολιτική αβεβαιότητα και στην απειλή χρεοκοπίας;

5.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ (EFSM),

Στις 12 Μαΐου 2010 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 407/2010 του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2010, για τη θέσπιση ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης (L 118/1). Ο εν λόγω μηχανισμός θεσπίζει τους όρους και τις διαδικασίες, υπό τις οποίες μπορεί να χορηγηθεί χρηματοδοτική ενίσχυση της Ένωσης σε κράτος μέλος της ζώνης του ευρώ το οποίο αντιμετωπίζει ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρή οικονομική ή δημοσιονομική διαταραχή, οφειλόμενη σε έκτακτες περιστάσεις που εκφεύγουν από τον έλεγχό του, λαμβανομένης υπόψη της πιθανής εφαρμογής του υπάρχοντος μηχανισμού παροχής μεσοπρόθεσμης στήριξης στα κράτη μέλη που δεν ανήκουν στη ζώνη του ευρώ, ο οποίος θεσπίστηκε με τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 332/2002. Ο μηχανισμός βρίσκεται νομικό έρεισμα στο άρθρο 122 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο μηχανισμός χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης θα επιτρέπει στην Ευρωπαϊκή Ένωση να ανταποκρίνεται με συντονισμένο, γρήγορο και αποτελεσματικό τρόπο σε περιπτώσεις σοβαρής επιδείνωσης του ελλείμματος και του χρέους κάποιου εκ των κρατών μελών που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ. Η ενεργοποίησή του θα γίνεται στο πλαίσιο κοινής στήριξης ΕΕ και Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ενώ το ανώτατο ποσό των δανείων ή πιστώσεων που χορηγούνται στα κράτη μέλη στο πλαίσιο του παρόντος μηχανισμού σταθεροποίησης περιορίζεται στο διαθέσιμο περιθώριο για πιστώσεις πληρωμών υπό το ανώτατο όριο ιδίων πόρων.

Σε περίπτωση ενεργοποίησης του παρόντος μηχανισμού θα πρέπει να επιβάλλονται αυστηροί όροι οικονομικής πολιτικής, με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών του δικαιούχου κράτους μέλους και την αποκατάσταση της ικανότητάς του να χρηματοδοτείται από τις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Το κράτος μέλος που επιθυμεί να λάβει χρηματοδοτική ενίσχυση της Ένωσης διαβουλεύεται με την Επιτροπή σε συνεννόηση με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) με στόχο την εκτίμηση των χρηματοδοτικών αναγκών του και υποβάλλει σχέδιο προγράμματος οικονομικής και δημοσιονομικής προσαρμογής στην Επιτροπή και στην Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή. Η χρηματοδοτική ενίσχυση της Ένωσης χορηγείται με απόφαση εκδιδόμενη από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία βάσει προτάσεως της Επιτροπής.

Η Επιτροπή και το δικαιούχο κράτος μέλος συνάπτουν μνημόνιο συμφωνίας, στο οποίο αναλύονται λεπτομερώς οι όροι της γενικής οικονομικής πολιτικής που έχουν τεθεί από το Συμβούλιο. Η Επιτροπή κοινοποιεί το μνημόνιο συμφωνίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο. Η Επιτροπή, κατόπιν διαβουλεύσεως με την ΕΚΤ, επανεξετάζει το πρόγραμμα προσαρμογής τουλάχιστον ανά εξάμηνο και συζητά με το δικαιούχο κράτος μέλος τις τροποποιήσεις που ενδεχομένως χρειάζεται να επέλθουν σε αυτό.

Το Συμβούλιο αποφασίζει, με ειδική πλειοψηφία βάσει προτάσεως της Επιτροπής, τις τυχόν μεταβολές που πρέπει να επέλθουν στους αρχικούς όρους γενικής οικονομικής πολιτικής και εγκρίνει το αναθεωρημένο πρόγραμμα προσαρμογής που καταρτίζεται από το δικαιούχο κράτος μέλος.

5.3 ΑΙΤΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΝΕ

Ένα είναι σίγουρο, ότι η Οικονομική Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) δεν προσέφερε τα ίδια οφέλη σε όλες τις χώρες. Οι διαφορετικές πολιτικές -δυναμικές των χωρών μελών είχαν σαν αποτέλεσμα να υπάρξει ανισόρροπη ανάπτυξη εντός της Ευρωζώνης και να δημιουργηθούν χώρες «δύο ταχυτήτων»' Του Ευρωπαϊκού Νότου και του Ευρωπαϊκού Βορρά.

Ο κύριος λόγος της αστοχίας της ΟΝΕ έγκειται στο μονεταριστικό μοντέλο λειτουργίας της. Ως γνωστόν τα κράτη μέλη έπρεπε να τηρούν το Σύμφωνο Σταθερότητας και βρίσκονταν υπό συνεχή προσπάθεια μείωσης των Δημοσιονομικών ελλειμμάτων και των Δημόσιων χρεών τους. Σε περίπτωση που μια χώρα αντιμετώπιζε χρηματοπιστωτικά προβλήματα τότε δεν μπορούσε να ζητήσει οικονομική ενίσχυση από την Ευρώπη καθώς η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας απαγόρευε τις υπεραναλύψεις ή τις πιστωτικές διευκολύνσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προς τα κράτη μέλη της ΟΝΕ. Βασικός σχεδιαστής και υπερασπιστής του συγκεκριμένου μοντέλου υπήρξε η Γερμανία, η οποία βρισκόταν και εξακολουθεί να βρίσκεται σε πλεονεκτικότερη θέση έναντι των άλλων χωρών.

Η Γερμανία αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες εξαγωγικές χώρες βιομηχανικών προϊόντων, γεγονός που της δίνει συγκριτικό πλεονέκτημα καθώς κατέχει μεγάλα πλεονάσματα πληρωμών. Όμως ταυτόχρονα στην Ευρώπη υπάρχουν χώρες, οι οποίες είναι οικονομικά αδύναμες, καθώς εισάγουν περισσότερα αγαθά από όσα παράγουν. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να καταφεύγουν στο δανεισμό από τις χώρες με πλεόνασμα και να δημιουργούνται ανισορροπίες στην ΟΝΕ. Το 2000 η Γερμανία, εν αντιθέσει με της χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου κατάφερε να διατηρήσει τα επίπεδα των μισθών της σταθερά με αποτέλεσμα να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα των εταιριών της. Λόγω της ΟΝΕ οι Ευρωπαίοι εταίροι δεν μπορούσαν να προχωρήσουν σε υποτίμηση των νομισμάτων τους με στόχο να ενισχύσουν τις εξαγωγές τους και παρέμειναν σε μειονεκτική θέση. Ταυτόχρονα οι οικονομικά ασθενέστερες οικονομίες της Νότιας Ευρώπης δανείζονταν με χαμηλά επιτόκια με στόχο να αγοράζουν

βιομηχανικά προϊόντα της Βόρειας Ευρώπης. Έτσι ο βορράς αξιοποίησε υπέρ του τα οφέλη ενιαίας αγοράς μεγέθους 13 δις δολαρίων με χαμηλό κόστος δανεισμού (Ισοτιμία 27/02/2010).

Μέσα σε λιγότερο από μια δεκαετία ο βορράς κέρδισε τριπλά (Επίκαιρα, “The game is over” Ε. Μαριάς):

1. Αύξησε τις εξαγωγές του στο νότο
2. Εξαγόρασε τις κυριότερες τράπεζες και βιομηχανίες του νότου
3. Μετατράπηκε στον κυριότερο πιστωτή των χωρών της ευρωπαϊκής περιφέρειας

Ένας εξίσου σημαντικός λόγος, ο οποίος οδήγησε την Ευρωπαϊκή Ένωση στην πρόσφατη οικονομική κρίση, αποτελεί η λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και οι ακολουθούμενοι μηχανισμοί διάσωσης αυτού.

Η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, η οποία ξεκίνησε από τις Η.Π.Α., επηρέασε σε μεγάλο βαθμό και το τραπεζικό σύστημα της Ευρώπης. Οι Ευρωπαϊκές τράπεζες συνέβαλαν στην διόγκωση της τεράστιας κερδοσκοπικής φούσκας γύρω από την αγορά ακινήτων μέσω του μαζικού δανεισμού τους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να βρεθούν εκτεθειμένες στα «τοξικά χαρτιά» και να αναζητούν διεξόδους από την διαφαινόμενη χρεοκοπία. Σύμφωνα με την "Εκθεση Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας" του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), οι απώλειες των τραπεζών στα χρόνια 2007-2010 υπολογίζονται σε 2,2 τρισεκατομμύρια δολάρια. Ταυτόχρονα αναφέρεται ότι ο δανεισμός των τραπεζών κατά την διάρκεια της άνθησης μεταφράζεται ως αναχρηματοδότηση περισσότερων από 4 τρισ. δολ. χρέους στα επόμενα δύο χρόνια.

Με στόχο να αποφευχθεί ο κίνδυνος κατάρρευσης των τραπεζών προσφέρθηκαν μεγάλα ποσά κρατικών ενισχύσεων και εγγυήσεων. Ουσιαστικά αυτό μεταφράστηκε ως κοινωνικοποίηση των ζημιών των τραπεζών τις οποίες κλήθηκαν να καλύψουν οι φορολογούμενοι χαμηλών στρωμάτων. (Επίκαιρα, Το Νέο Μνημόνιο, Ε. Μαριάς). Στις Η.Π.Α. το πρόγραμμα στήριξης της οικονομίας αύξησε αρχικά το έλλειμμα από 455 δις δολάρια που ήταν το 2008 στο ποσό των

1,42 τρις δολαρίων ένα χρόνο αργότερα. (Ισοτιμία, 1/11/2009, σελ 35) . Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις έδωσαν 5,3 τρις δολάρια σε διαφόρων ειδών ενισχύσεις στις τράπεζές τους (Ισοτιμία, 14/01/2009, σελ 42), ενώ στις Η.Π.Α. το πρόγραμμα στήριξης της οικονομίας ανήλθε σε πρώτη φάση σε 787 δις δολάρια (Ισοτιμία, 1/11/2009, σελ 35). Επίσης, το κόστος της κρίσης για τα νοικοκυριά στις Η.Π.Α. ανήλθε στο αστρονομικό ποσό των 17,5 τρις δολαρίων.(Ισοτιμία, 1/11/2009, σελ 31). Οι παραπάνω πολιτικές οδήγησαν σε περαιτέρω συγκέντρωση και συγκεντροποίηση των κεφαλαίων και αποκατάσταση των υπερκερδών των τραπεζών. (Μαριάς, Επίκαιρα, Το νέο μνημόνιο). Συγκεκριμένα στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά το ξέσπασμα της κρίσης τουλάχιστον 15 τράπεζες ξεπέρασαν σε μέγεθος της εθνικές τους οικονομίες. (Ισοτιμία 05/12/2009. σελ 32)

Είναι εμφανές ότι οι παραπάνω λόγοι οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Ένωση στην δύσκολη οικονομική κατάσταση των τελευταίων χρόνων. Ο παράγοντας όμως που ενισχύει την οικονομική ύφεση στην Ευρωζώνη είναι αναμφίβολα οι ακολουθούμενες πολιτικές λιτότητας. Το μονεταριστικό μοντέλο που ακολουθείται από τις χώρες μέλη, οι οποίες είναι προσκολλημένες στο Σύμφωνο Σταθερότητας, χειροτερεύει την υπάρχουσα δύσκολη κατάσταση. Τα κράτη καλούνται να ακολουθήσουν περιοριστική πολιτική, διατηρώντας τα επίπεδα των μισθών χαμηλά, περιορίζοντας τα δημοσιονομικά ελλείμματα και μειώνοντας το δημόσιο χρέος. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μειωθεί η ενεργός ζήτηση και να αυξηθεί σε μεγάλα ποσοστά η φτώχεια, γεγονός που επιδεινώσε την οικονομική ύφεση στην οποία βρίσκεται η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε πρόσφατες δηλώσεις του ο υπεύθυνος του Δ.Ν.Τ. Ντομινικ Στράν ανέφερε ότι βρισκόμαστε στη δεύτερη φάση της κρίσης, η οποία είναι λιγότερο οξεία λόγω των κρατικών ενισχύσεων αλλά παραμένει επίμονη. Υποστήριξε ότι η Ευρώπη βρίσκεται σε δυσκολότερη θέση σε σχέση με τις άλλες χώρες καθώς στις περισσότερες χώρες παρατηρούνται οι ίδιες συνθήκες: οι δημόσιες δαπάνες είναι υψηλές, το έλλειμμα είναι δυσβάσταχτο και το χρέος αυξάνεται με γοργούς ρυθμούς. Για τους λόγους αυτούς θα πρέπει να ακολουθηθούν αυστηρά μέτρα λιτότητας ώστε να μπορέσει η Ευρωζώνη να ανακάμψει. (Ημερησία). Η λιτότητα,

περιορίζοντας τη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες, μειώνει την οικονομική παραγωγή και έτσι κάνει ακόμη πιο βαρύ το φορτίο του κρατικού δανεισμού.

Οι παραπάνω λόγοι σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση του 2008 αύξησαν περισσότερο τα προβλήματα στις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου. Είναι ενδεικτικό ότι το δημόσιο χρέος στην Ελλάδα το 2008 ανερχόταν στο 95,3% του ΑΕΠ και το 2010 αναμένεται να ανέλθει στο 120,8%, ενώ για το ίδιο διάστημα στην Ιταλία από 117,2% του ΑΕΠ αναμενόταν για το 2010 να ανέλθει στο 127,3% (Ισοτιμία 05/12/2009,σελ 41)

5.4 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ

Μέλος της Ε.Ε. από το 2004, η Ουγγαρία χτυπήθηκε ιδιαίτερα σκληρά από την πρόσφατη οικονομική κρίση εξαιτίας της αυξημένης εξάρτησής της από το ξένο κεφάλαιο. Το δημόσιο έλλειμμα έφτασε στα ύψη με αποτέλεσμα τον Οκτώβριο του 2008 η κυβέρνηση των Σοσιαλιστών να ζητήσει επείγοντως τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία κατέληξε σε ένα μεικτό σχήμα ενίσχυσης. Το δάνειο που εγκρίθηκε το Νοέμβριο της ίδιας χρονιάς προερχόταν κατά τα δύο τρίτα από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (12,5 δισ. ευρώ) και κατά ένα τρίτο από την Ε.Ε. (6,5 δισ. ευρώ) ενώ 1 δισεκατομμύριο χορήγησε και η Παγκόσμια Τράπεζα.

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού της ουγγρικής κυβέρνησης τέθηκε υπό την αυστηρή εποπτεία του ΔΝΤ το οποίο δρομολόγησε μια σειρά από δρακόντεια μέτρα. Περισσότερες από 10.000 θέσεις εργασίας στον δημόσιο τομέα καταργήθηκαν και οι μισθοί "πάγωσαν" για δύο χρόνια. Οι ιδιωτικοποιήσεις επεκτάθηκαν στους τομείς της παιδείας, της υγείας και της κοινωνικής ασφάλισης. Οι συντάξεις και οι κρατικές επιχορηγήσεις προς την τοπική αυτοδιοίκηση μειώθηκαν δραστικά, ενώ τα όρια συνταξιοδότησης αυξήθηκαν και το δώρο Χριστουγέννων περικόπηκε. Μειώθηκαν κατά 10% τα επιδόματα ασθενείας και αναπηρίας ώστε να κυμαίνονται γύρω στο 60% του βασικού μισθού. Υπήρξε αύξηση από 1ης Ιουλίου 2009 του ΦΠΑ από 20% στο 25%, όπως και της φορολογίας στην βενζίνη, τσιγάρα και ποτά κατά 6%. Στα είδη πρώτης ανάγκης, ψωμί, γαλακτοκομικά, θέρμανση ορίστηκε ΦΠΑ 18%. Επίσης υπήρξε

αύξηση του ετήσιου φορολογικού εισοδήματος με την κατώτατη κλίμακα 18% από 1,9 εκατομμύρια φιορίνια (περίπου 6.700 ευρώ) σε 5 εκατομμύρια φιορίνια (περίπου 17.500 ευρώ), με παράλληλη αύξηση της φορολογικής κλίμακας για τα ανώτερα εισοδηματικά κλιμάκια από 33% σε 35%. Μείωση των εργοδοτικών εισφορών κοινωνικής ασφάλισης από 32% σε 27%, με ελάχιστο μηνιαίο εισόδημα υπολογισμού τα 140.000 φιορίνια (περίπου 500 ευρώ), που είναι το διπλάσιο των κατώτατων μηνιαίων αποδοχών. Αύξηση της εταιρικής φορολόγησης από 16% σε 19%, αλλά λαμβάνοντας υπόψη την κατάργηση του Φόρου Αλληλεγγύης (4%), η καθαρή φορολογική ελάφρυνση για τις επιχειρήσεις είναι 1%.

Λόγω της κρίσης και των μέτρων κατά το 2009, σε σχέση με το 2008, οι πραγματικοί μισθοί έχουν μειωθεί κατά 2,1% με τις λιανικές πωλήσεις να κάμπτονται στην ίδια περίοδο κατά 4,7% και την συνολική κατανάλωση των νοικοκυριών να μειώνεται κατά 7% περίπου.

Επίσης, το 2009 όλοι οι τομείς παραγωγής της Ουγγαρίας παρουσίασαν κάμψη, με τη βιομηχανική παραγωγή να είναι μειωμένη κατά 17% και την αγροτική κατά 17% επίσης, κυρίως λόγω της μειωμένης κατά 23% εσοδείας των δημητριακών. Ο τομέας κατασκευών είχε συρρίκνωση στο ίδιο διάστημα 2,7% και διεσώθη λόγω των δημοσίων επενδύσεων, ενώ ο τομέας υπηρεσιών συρρικνώθηκε κατά 2,5%. (Άρθρο www.in.gr Το «υπόδειγμα» της Ουγγαρίας και η προσφυγή στο ΔΝΤ)

5.5 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα που βρέθηκε αντιμέτωπη με την οικονομική κρίση και οδηγήθηκε με ταχείς ρυθμούς στο νεοσύστατο Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM), . Μέσα σε λίγους μήνες από την ανακοίνωση των «ακατάστατων οικονομικών» της δημιουργήθηκε ένα κλίμα «τρομοκρατίας» με βάση τους αριθμούς, τα ελλείμματα και τα δημόσια χρέη. Στις αρχές του 2010 η κυβέρνηση αντιμετώπιζε προβλήματα δανεισμού, για τα οποία αρχικά δεν έδωσε την δέουσα προσοχή. Στη συνέχεια καθώς το πρόβλημα γινόταν όλο και πιο έντονο ζήτησε την πολιτική στήριξη της Ευρώπης. Το

Φεβρουάριο του 2010 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με δήλωση του έδωσε πολιτική στήριξη στην Ελλάδα, επιβάλλοντας ταυτόχρονα τριπλή βαριά επιτήρηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΚΤ & ΔΝΤ. (Νομικό Βήμα, Ε.Μαρίας, Η δανειακή Σύμβαση Ελλάδας). Η κρίση δανεισμού δεν εξαφανίστηκε, αντιθέτως επέμεινε και η κυβέρνηση επιχείρησε να ζητήσει, έστω και αργοπορημένα, την ενεργοποίηση του άρθρου 122 παρ. 2 ΣΛΕΕ.

Το συγκεκριμένο άρθρο προβλέπει ότι όταν ένα κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζει δυσκολίες ή διατρέχει μεγάλο κίνδυνο να αντιμετωπίσει σοβαρές δυσκολίες που οφείλονται σε έκτακτες περιστάσεις που εκφεύγουν από τον έλεγχο του, το Συμβούλιο (υπουργών της ΕΕ) μετά από πρόταση της Επιτροπής μπορεί να αποφασίσει υπό ορισμένους όρους τη χορήγηση στο κράτος αυτό χρηματοδοτικής ενίσχυσης εκ μέρους της ΕΕ.

Αντίθετη στο παραπάνω εγχείρημα παρουσιάστηκε η Γερμανία καθώς υποστήριξε ότι δεν μπορεί να δοθεί οικονομική βοήθεια στην Ελλάδα επικαλούμενη τη ρήτρα «μη διάσωσης» (no bail out clause) που υπάρχει στο άρθρο 125 ΣΛΕΕ. Το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρει ότι «η Ένωση δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες Αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών μελών, ούτε τις αναλαμβάνει με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοδοτικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου. Κανένα κράτος μέλος δεν ευθύνεται για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν οι κεντρικές κυβερνήσεις, οι περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες Αρχές, άλλοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις άλλου κράτους μέλους, ούτε τις αναλαμβάνει με την επιφύλαξη των αμοιβαίων χρηματοοικονομικών εγγυήσεων για την από κοινού εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου» (Νομικό Βήμα, Ε.Μαρίας, Η δανειακή Σύμβαση Ελλάδας)

Συνεπώς γίνεται κατανοητό ότι το άρθρο 125 δεν αναφέρει ότι απαγορεύεται η διάσωση κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, απλά ξεκαθαρίζει ότι τα κράτη μέλη δεν ευθύνονται για τις υποχρεώσεις άλλων κρατών μελών. Παρά ταύτα η Γερμανική πλευρά διατηρούσε

αρνητική στάση με αποτέλεσμα να υπάρξει από την μια ραγδαία πτώση του ευρώ και αύξηση των Γερμανικών εξαγωγών και από την άλλη δημιουργία ενός Διακυβερνητικού Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM).

Η ένταξη της Ελλάδας στο συγκεκριμένο μηχανισμό έγινε στις 11 Απριλίου 2010 και αποκόμισε πακέτο στήριξης 110 δις ευρώ, εκ των οποίων τα 80 δις από τις χώρες μέλη της Ευρωζώνης με τη μορφή διμερών οργανωμένων δανείων και τα 30 από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Για να χορηγηθούν τα αναφερόμενα δάνεια, η κυβέρνηση έπρεπε να υπογράψει συγκεκριμένους επαχθείς οικονομικούς όρους που επέβαλλε η τρόικα, το επονομαζόμενο Μνημόνιο.

Το μνημόνιο αναφέρει ότι η άντληση χρηματοδότησης από τα διμερή δάνεια και το ΔΝΤ θα γίνεται σε αναλογία 8 προς 3 για κάθε έμβασμα που μετράται με τη συναλλαγματική ισοτιμία του προγράμματος. Οι τριμηνιαίες εκταμιεύσεις της δανειακής χρηματοδότησης από τα κράτη μέλη της Ευρωζώνης θα βασίζονται σε τριμηνιαίους απολογισμούς από τους οποίους θα προκύπτει η συμμόρφωση της Ελλάδος με τις προϋπόθεσης χρηματοδότησης που έχουν τεθεί από τους δανειστές μέλη της Ευρωζώνης. Το επιτόκιο του δανείου είναι κυμαινόμενο και ορίζεται ίσο με το διατραπεζικό επιτόκιο του ευρώ για τρίμηνη τοκοφόρο περίοδο, δηλαδή Euribor τριμήνου, το οποίο επί του παρόντος ανέρχεται σε 1,03% (Η Καθημερινή, 30/11/2010, σελ 31) και αναμένεται να βαίνει αυξανόμενο. Στο επιτόκιο αυτό για κάθε τοκοφόρο περίοδο προστίθεται επιπλέον επιτόκιο 3% μέχρι τις 15/06/2013 και επιτόκιο 4% για τα επόμενα έτη μέχρι τη λήξη του.

Ταυτόχρονα για την έκδοση του δανείου το Ελληνικό Δημόσιο θα καταβάλει εφάπαξ προμήθεια, ίση με 0,5% επί της ονομαστικής αξίας του δανείου, ήτοι ποσό 75.000.000 ευρώ. (Επίκαιρα, Το Νέο Μνημόνιο, Ε. Μαριάς)

Σύμφωνα με την άποψη του Δ.Ν.Τ. το κύριο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας είναι η έλλειψη ανταγωνιστικότητας. Αφού η Ελλάδα αποτελεί μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν μπορεί να προχωρήσει σε υποτίμηση του

νομίματός της με στόχο να τονώσει την ανταγωνιστικότητα της στις διεθνείς αγορές θα πρέπει να προχωρήσει σε εσωτερική υποτίμηση. Αυτό σημαίνει δραστική μείωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων και κατάργηση του κοινωνικού κράτους. Για να επιτευχθεί αυτό η κυβέρνηση προώθησε την μείωση μισθών και συντάξεων στο Δημόσιο τομέα, την ιδιωτικοποίηση Δημόσιων επιχειρήσεων, την απελευθέρωση των τιμολογίων στις ΔΕΚΟ και εν τέλει την αλλαγή των εργασιακών σχέσεων.

Παρά τα δύσκολα μέτρα που υιοθετήθηκαν η ελληνική κυβέρνηση αναγκάστηκε να δεσμευτεί ότι θα πάρει σκληρότερα μέτρα, καθώς οι εκτιμήσεις αναφέρουν πως το έλλειμμα του προϋπολογισμού θα είναι φέτος 9,4% του ΑΕΠ, αντί για 8% που είχε συμφωνηθεί όταν ξεκίνησε η "σωτηρία" από την ΕΕ και το ΔΝΤ. Ένας λόγος που χάθηκε αυτός ο στόχος είναι ότι η οικονομία στην Ελλάδα συρρικνώθηκε κατά ένα απροσδόκητα υψηλό 4,2%. Ταυτόχρονα η τρόικα προβλέπει πληθωρισμό 4,75% σε μέσα επίπεδα για το 2010, κυρίως λόγω της αύξησης των έμμεσων φόρων (Η Καθημερινή, 07/08/2010) έναντι αρχικής πρόβλεψης 1,9% (Έκθεση ΔΝΤ 10/110, σελ. 9)

Ο δύσκολος δρόμος του μνημονίου οδηγεί σε υπερβολική ακρίβεια και τα ελληνικά νοικοκυριά έχουν υποστεί μείωση της αγοραστικής τους δύναμης κατά 30%. Η ανεργία αναμένεται να φτάσει το 20% γεγονός που σημαίνει ότι οι άνεργοι θα φτάσουν το 1 εκατομμύριο. (Το Βήμα/Οικονομία, 04/08/2010 σελ.3 & Ισοτιμία 07-08/08/2010, σελ 41)

5.6 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

Η Ιρλανδία αποτελεί πλέον την δεύτερη χώρα που έχει εισαχθεί στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM). Η ένταξη μιας χώρας με την ταχύτερα αναπτυσσόμενη οικονομία της Ευρώπης αποτέλεσε αντικείμενο συζήτησης καθώς για πολλούς αποτελούσε το οικονομικό θαύμα.

Οι λόγοι που οδήγησαν την Ιρλανδία στην σημερινή δυσμενή κατάσταση είναι κυρίως λανθασμένες πολιτικές του παρελθόντος. Η οικονομική ανάπτυξη που γνώρισε η Ιρλανδία στα μέσα της δεκαετίας του 1990, λόγω των αυξημένων

μισθών, του υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και των υψηλών επιπέδων άμεσων ξένων επενδύσεων ολοκληρώθηκε γύρω στο 2000. Έπειτα ακολούθησε μια μη πραγματική οικονομική ανάπτυξη που βασίστηκε στην φούσκα των ακινήτων και διήρκεσε μέχρι το 2006. Χαρακτηριστικά το 2007 η κατασκευή κατοικιών αποτελούσε το 23% του ΑΕΠ και το 20% της συνολικής απασχόλησης.

Η φούσκα των ακινήτων οδήγησε το 2008 το τραπεζικό σύστημα στα πρόθυρα κατάρρευσης. Με στόχο την στήριξη των τραπεζών το Ιρλανδικό κράτος εγγυήθηκε για τις οφειλές τους μεταθέτοντας το κόστος σωτηρίας στους απλούς πολίτες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το χρέος της ιρλανδικής κυβέρνησης να είναι πολύ μεγαλύτερο από το ΑΕΠ της. Όταν η κυβέρνηση αναγκάστηκε να δανειστεί, τα επιτόκια ήταν πολύ υψηλά, καθώς οι δανειστές δεν την εμπιστεύονταν ότι θα μπορέσει να τα επιστρέψει. Με στόχο την ανατροπή του κλίματος η κυβέρνηση επιχείρησε να πείσει τις αγορές μειώνοντας το έλλειμμα και τις δαπάνες τις. Δυστυχώς ούτε αυτή η κίνηση καθυσάχασε τις αγορές και το κόστος δανεισμού συνέχισε να βαίνει αυξανόμενο.

Στα τέλη του 2010 η ΕΚΤ αποφάσισε να επέμβει με στόχο την αποφυγή χρεοκοπίας της Ιρλανδίας. Η πιθανότητα χρεοκοπίας θα επιδεινώνε την κρίση στην Ευρωζώνη και θα αποτελούσε ηχηρό πλήγμα τόσο στις Γερμανικές όσο και στις Γαλλικές τράπεζες καθώς φημολογείται ότι μόνο οι γερμανικές τράπεζες έχουν δανείσει περίπου 206 δισεκατομμύρια ευρώ σε ιρλανδικές τράπεζες .

Η χώρα οδηγήθηκε στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM) και αποκόμισε πακέτο στήριξης 85 δις ευρώ. Μέσα στα επόμενα τέσσερα χρόνια η Ιρλανδική Κυβέρνηση θα πρέπει να προχωρήσει σε περικοπές ύψους 15 δις ευρώ.

Φυσικά τα μέτρα που θα ακολουθηθούν θα είναι προσαρμοσμένα στις ήδη νεοφιλελεύθερες πολιτικές του Δ.Ν.Τ. & της Ε.Κ.Τ Η ανεργία αγγίζει ήδη το 14% του πληθυσμού και το μέλλον προβλέπεται δυσοίωνο.

5.7 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΞΟΔΟΥ ΤΩΝ ΥΠΕΡΧΡΕΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Γίνεται κατανοητό ότι οι ακολουθούμενες πολιτικές δεν έχουν φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα στην κρίση που μαστίζει την Ευρώπη. Πολλοί αναρωτιούνται αν υπάρχουν εναλλακτικές και κατά πόσο αυτές μπορούν να ανατρέψουν το υπάρχον σκηνικό. Η λύση που όλοι αναζητούν ενδεχομένως να βρίσκεται στο άρθρο 122 παρ. 2 ΣΛΕΕ.

Βάση του άρθρου αυτού οι χώρες της Ευρώπης μπορούν να παράσχουν χρηματοδοτική ενίσχυση σε χώρα που βρίσκεται σε έκτακτη ανάγκη. Η ενίσχυση μπορεί να λάβει την μορφή άτοκων δανείων, διευκολύνσεων, επιδότησης επιτοκίου, χορήγησης εγγυήσεων της ΕΕ για λογαριασμό του κράτους μέλους, χορήγηση μη επιστρεπτέας οικονομικής βοήθειας εκ μέρους των άλλων χωρών κ.α.

Συνεπώς μια μορφή ενίσχυσης των υπερχρεωμένων κρατών, τα οποία δέχονται κερδοσκοπικές πιέσεις, θα μπορούσε να είναι η έκδοση ευρωομολόγου, λύση που τελευταία έχει πολλούς υπερασπιστές. Η ύπαρξη του ευρωομολόγου, το οποίο μπορεί να έχει δύο μορφές, θα συμβάλει στη σημαντική μείωση του κόστους δανεισμού για τις χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας. Η μια μορφή θα αφορά ευρωομόλογα που στόχο θα έχουν την αναχρηματοδότηση μέρους του δημοσίου χρέους των κρατών μελών της ΕΕ με χαμηλότερα δάνεια από αυτά που πληρώνει κάθε κράτος μέλος της ΕΕ χωριστά. Η άλλη μορφή θα αφορά ειδικά ευρωομόλογα για την χρηματοδότηση αναπτυξιακών έργων και υποδομών στις χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. (Επίκαιρα, Μαριάς, Ευρωομόλογο ή Νέο Μνημόνιο)

Μια δεύτερη, εξίσου αξιόλογη, λύση αποτελεί η δανειοδότηση των υπερχρεωμένων χωρών απευθείας από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με το τρέχον επιτόκιο (περίπου 1%). Για να γίνει αυτό θα πρέπει να αξιοποιηθούν οι διατάξεις του άρθρου 123, παρ.2 της ΣΛΕΕ, σύμφωνα με τις οποίες η Ε.Κ.Τ. και οι λοιπές κεντρικές τράπεζες των χωρών της Ευρωζώνης οφείλουν να επιφυλάσσουν

στα πιστωτικά ιδρύματα που ανήκουν στο Δημόσιο την ίδια μεταχείριση όπως και στα ιδιωτικά πιστωτικά ιδρύματα όσον αφορά τη διάθεση αποθεμάτων από τις κεντρικές τράπεζες. Επομένως τα υπερχρεωμένα κράτη θα πρέπει να ιδρύσουν μια τράπεζα ειδικού σκοπού, η οποία θα ανήκει στο δημόσιο και θα μπορεί να δανείζεται απευθείας από την Ε.Κ.Τ. με πολύ χαμηλότερο επιτόκιο. (Επίκαιρα, Κρατική Τράπεζα Ειδικού Σκοπού, Ε. Μαριάς). Με τον τρόπο αυτό οι Ευρωπαϊκές χώρες δεν θα χρειάζονται μηχανισμούς στήριξης, οι οποίοι βασίζονται σε επαχθείς όρους και τοκογλυφικά δάνεια.

Ως γνωστόν οι ιδιωτικές ευρωπαϊκές τράπεζες δανείζονται από την Ε.Κ.Τ. με επιτόκιο 1% και στη συνέχεια δανείζουν τα υπερχρεωμένα κράτη, μέσω του μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης, με πολύ υψηλότερο επιτόκιο (περίπου 5%). Αυτή η τοκογλυφική συμπεριφορά υιοθετήθηκε ύστερα από πιέσεις της Γερμανικής κυβέρνησης, η οποία αρνιόταν κατηγορηματικά την χορήγηση βοήθειας στις υπερχρεωμένες χώρες επικαλούμενη το άρθρο 125 της ΣΛΕΕ. Για να δοθούν τα δάνεια επέβαλε το επιτόκιο να είναι πολύ υψηλότερο από αυτό της Ε.Κ.Τ.

Το τελευταίο διάστημα πληθαίνουν οι απόψεις ότι η Ε.Κ.Τ. θα πρέπει να αλλάξει πολιτική και να προσαρμόσει τις προσπάθειες σωτηρίας του ευρώ στις ακολουθούμενες στρατηγικές της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ. Θα πρέπει λοιπόν να έχει το απεριόριστο δικαίωμα να τυπώνει χρήμα και να μπορεί να αγοράζει κρατικά ομόλογα (να απορροφά μαζικά τα τοξικά χαρτιά) απευθείας από τα κράτη μέλη. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί η ρευστότητα στην αγορά αλλά θα μπορέσει να επιτευχθεί και αναχρηματοδότηση του κρατικού χρέους με χαμηλά επιτόκια.

Μια ακόμα εναλλακτική, η οποία δεν είναι ιδιαίτερα δημοφιλής από την άποψη των πιστωτών, είναι η δυνατότητα των υπερχρεωμένων κρατών να προχωρήσουν σε αναδιάρθρωση του χρέους. Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι τα κράτη θα έχουν το δικαίωμα να παραγράψουν ένα μέρος του χρέους, υπογράφοντας ένα νέο δανείου με άλλους πιθανώς όρους, με χαμηλότερο ποσό, με διαφορετικό επιτόκιο συμπεριλαμβανομένων κάποιων άλλων ρυθμίσεων και

λεπτομερειών. Με την μέθοδο αυτή θα μπορέσουν να ακολουθήσουν αναπτυξιακές πολιτικές, οι οποίες θα βγάλουν τις εν λόγω χώρες από το τούνελ της ύφεσης.

5.8 ΜΟΝΙΜΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

Οι πιέσεις των αγορών και ο εφιάλτης πτώχευσης των Ευρωπαϊκών χωρών οδήγησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη συγκρότηση μιας ομάδας εργασίας με αντικείμενο την οικονομική διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι προτάσεις, στις οποίες κατέληξε στην Ντοβίλ της Γαλλίας στις 18 Οκτωβρίου, αποτέλεσαν αντικείμενο συζήτησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο συνεδρίασε στις Βρυξέλλες στις 28-29 Οκτωβρίου. Το Συμβούλιο συμφώνησε ότι απαιτείται η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού στήριξης των κρίσεων, με στόχο την συντονισμένη αντιμετώπιση αυτών.

Πιο συγκεκριμένα «Οι Υπουργοί της Ευρωμάδας συμφώνησαν ότι αυτός ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM) θα βασίζεται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας και θα μπορεί να χορηγεί πακέτα χρηματοοικονομικής στήριξης στα κράτη μέλη της ευρωζώνης υπό αυστηρές προϋποθέσεις και λειτουργώντας σύμφωνα με τους κανόνες του υφιστάμενου Ευρωπαϊκού Ταμείου. Οι κανόνες θα προσαρμοστούν ώστε να προβλέπουν κατά περίπτωση συμμετοχή πιστωτών του ιδιωτικού τομέα, σε πλήρη συμφωνία με τις πολιτικές του ΔΝΤ. Η βοήθεια που παρέχεται σε κράτος μέλος της ευρωζώνης θα βασίζεται σε αυστηρό πρόγραμμα οικονομικής και δημοσιονομικής προσαρμογής και σε λεπτομερή ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους, η οποία θα πραγματοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ΔΝΤ, σε σύνδεση με την ΕΚΤ» (Europedia - Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας)

Εντέλει, στις 16-17 Δεκεμβρίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο οδηγήθηκε στην απόφαση για αναθεώρηση της Συνθήκης της Λισσαβόνας. Η αλλαγή στην Συνθήκη θα γίνει με στόχο την θέσπιση ενός «μόνιμου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας από τα κράτη μέλη ο οποίος θα διασφαλίζει τη χρηματοοικονομική σταθερότητα του συνόλου της ευρωζώνης. Ο εν λόγω

μηχανισμός θα αντικαταστήσει το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) και τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (EFSM), που θα εξακολουθήσουν να ισχύουν έως τον Ιούνιο του 2013».

Επιπρόσθετα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι το Άρθρο 122, παρ 2 της ΣΛΕΕ θα πρέπει να καταργηθεί, αφού με την εφαρμογή του μηχανισμού η ρήτρα αλληλεγγύης δεν είναι απαραίτητη. Έτσι οι υπερχρεωμένες χώρες εφόσον χρειαστεί θα οδηγούνται απευθείας στο μηχανισμό ακολουθώντας τους αυστηρούς όρους που θα θέτει.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο σχεδιασμός του μηχανισμού δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποστήριξε ότι ο σχεδιασμός του μηχανισμού θα πρέπει να γίνει μετά από διαπραγματεύσεις μεταξύ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, με στόχο την ύπαρξη διαφάνειας και νομιμοποίησης αυτού έναντι των πολιτών και των αγορών. Αναφέρεται επίσης ότι η συμμετοχή ιδιωτών στο μηχανισμό στήριξης θα πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση και ζητά από την επιτροπή να προσδιορίσει αναλυτικά τον τρόπο λειτουργίας του μηχανισμού σε σχέση με αυτό. «Το ψήφισμα υπογραμμίζει ότι η αρχή της αιρεσιμότητας σε ότι αφορά την απόκτηση βοήθειας από το μηχανισμό θα πρέπει να εξυπηρετεί την αποκατάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς να αποβαίνει σε βάρος εκείνων που βρίσκονται σε επισφαλέστερη θέση, και επομένως δεν θα πρέπει να συνεπάγεται μείωση των ελάχιστων εισοδημάτων, όξυνση της φτώχειας και ένταση». Τέλος ζητείται η εφαρμογή μιας κοινής και ενοποιημένης εταιρικής φορολογικής βάσης.

5.9 ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΣΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Ο νομπελίστας οικονομολόγος Τζόζεφ Στίγκλιτς σε πρόσφατο δημοσίευμα του αναφέρει μεταξύ άλλων ότι το ταμείο στήριξης της ευρωζώνης που αποφασίσθηκε από τις χώρες της ΕΕ, «μολονότι είναι σημαντικό (...) δεν είναι παρά ένα προσωρινό καταπραϋντικό για τις μικρές χώρες που δέχονται επιθέσεις»

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του κ. Στίγκλιτς, «εάν η Ευρώπη εξασθενήσει περαιτέρω, ο κλοιός θα σφίξει. Και η ανησυχία θα ενταθεί «όσον αφορά τη δυνατότητα των χωρών που δέχονται επίθεση να αντιμετωπίσουν τα χρέη τους». «Η οδός της λιτότητας που επελέγη από την Ευρώπη, υπό την πίεση των αγορών, θα καθυστερήσει την έξοδο από την κρίση, θα εξασθενήσει τους πιο ευάλωτους κρίκους της ζώνης του ευρώ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης», «η ιδεολογία της ελεύθερης αγοράς, η οποία επέτρεψε να δημιουργηθούν οι χρηματοπιστωτικές φούσκες, δένει τα χέρια των πολιτικών». Και προσθέτει ότι «πολλοί ευρωπαίοι ηγέτες δεν κατάλαβαν ότι έπρεπε να ασχοληθούν με την κανονιστική ρύθμιση του συστήματος και να αποκαταστήσουν την ενέργεια των δημόσιων οικονομικών».

Οι αδυναμίες της Ευρωζώνης είναι πλέον εμφανείς και τείνουν να γίνουν καταστροφικές ως προς την μελλοντική της λειτουργία. Οι κυβερνώντες έστω και αργά δείχνουν να το έχουν αντιληφθεί και με δηλώσεις τους επισημαίνουν ότι η οικονομική διακυβέρνηση εντός Ευρωζώνης θα πρέπει να ενισχυθεί.

Ο αμερικανός νομπελίστας οικονομίας Πολ Κρούγκμαν αναφέρει, στο περιοδικό των New York Times, τέσσερα σενάρια για την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής κρίσης. Επισημαίνει πως η Ελλάδα, ενδεχομένως και η Ιρλανδία, είναι δύσκολο να αποφύγουν την αναδιάρθρωση του χρέους της, όμως η πραγματικά τρομακτική προοπτική είναι να κάνουν το ίδιο το Βέλγιο και η Ιταλία.

Θεωρεί ότι η Γηραιά Ήπειρος βρίσκεται σε βαθιά κρίση επειδή κινδυνεύει «το περιφανέστερο επίτευγμά της, το «ευρώ». Τονίζει πως το ευρώ δεν μπορεί να λειτουργήσει στην Ε.Ε. τόσο καλά όσο λειτουργεί το δολάριο στην Αμερική επειδή η Ευρώπη δεν είναι ολοκληρωμένη δημοσιονομικά. Η Ευρωπαϊκή κρίση μπορεί να εξελιχθεί με τέσσερις τρόπους: μια πιθανότητα είναι οι ευρωπαϊκές οικονομίες να καθυστερήσουν τους πιστωτές, μια άλλη εναλλακτική είναι η αναδιάρθρωση του χρέους. Επίσης αναφέρει ως πιθανό το σενάριο οι ευρωπαϊκές χώρες να ακολουθούν το παράδειγμα της Αργεντινής. Η τέταρτη εναλλακτική βασίζεται στην την αναζωογόνηση του ευρωπαϊσμού, η οποία στηρίζεται στην έκδοση των ευρωομολόγων.

Ο γνωστός οικονομολόγος Νουριέλ Ρουμπινί σε πρόσφατη συνέντευξη του στην εφημερίδα Der Spiegel αναφέρει ότι «για το συμφέρον ολόκληρης της Ευρώπης η Γερμανία πρέπει να κάνει ό,τι μπορεί για να ενισχύσει την ανάπτυξη στο εσωτερικό της και στην ΕΕ- πρέπει λοιπόν να αναβάλει τη στρατηγική της λιτότητας. Η Ευρώπη πρέπει να διαθέσει περισσότερο χρήμα για να υπερασπιστεί το νόμισμά της και τα κράτη στα οποία ασκούνται πιέσεις. Απορρίπτει επίσης την ιδέα της διχοτόμησης της ευρωζώνης σε Βορρά και Νότο, καθώς «ποτέ δεν υπήρξε νομισματική ένωση χωρίς αδύναμα μέλη».

Ο Κένεθ Ρογκόφ, καθηγητής Οικονομικών και Δημόσιας Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ, αναφέρει «ότι με την εθνικοποίηση του ιδιωτικού χρέους, η Ευρώπη ακολουθεί τον δρόμο της κρίσης δανεισμού στην Λατινική Αμερική του 1980. Η κατάληξη της κρίσης θα περιλαμβάνει το πιθανότερο ένα κύμα παραγραφών χρέους. Καθώς οι Ευρωπαίοι πολιτικοί περνούν από τη μία μορφή άρνησης στην άλλη, τίθεται το ερώτημα μήπως έχει έλθει η ώρα να κοιτάξουν μπροστά με μεγαλύτερο ρεαλισμό. Όπως θα μπορούσε να τους πει ένας αλκοολικός σε φάση απεξάρτησης, το πρώτο βήμα είναι η παραδοχή, μαζί με τη Μέρκελ, ότι η Ευρώπη έχει ένα πρόβλημα».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6.1 ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το μέγεθος της οικονομικής κρίσης γίνεται αντιληπτό μέρα με την ημέρα και τα υπερχρεωμένα κράτη δείχνουν να βυθίζονται, λόγω των προγραμμάτων σωτηρίας, όλο και περισσότερο στο φαύλο κύκλο της ύφεσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υποστεί σημαντικές αναταράξεις σε αρκετές χώρες μέλη. Κεντρικό ρόλο στην εξέλιξη των γεγονότων έχει τόσο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα όσο και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, έχει σημαντικές αρμοδιότητες με στόχο την άσκηση νομισματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η αρχή πάνω στην οποία στηρίχθηκε το ενιαίο νόμισμα είναι ότι η ευρωζώνη αποτελεί μια νομισματική και όχι μια πολιτική ένωση. Αυτό δημιουργεί προβλήματα στην λειτουργία του ευρώ.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση ανέδειξε τις προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει τόσο η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ως όργανο, όσο και η Ευρωζώνη ως σύνολο. Οι τρόποι και τα μέσα αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης δημιουργούν αρκετές ανησυχίες στα κράτη μέλη, καθώς δεν υπήρχε ένας κοινός τρόπος αντιμετώπισης αυτής. Σε πρώτο στάδιο οι χώρες καλούνταν να σώσουν μόνες τους το τραπεζικό τους σύστημα χωρίς να υπάρχει μια κοινή πολιτική αντιμετώπισης από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το γεγονός ότι η διαχείριση της νομισματικής πολιτικής εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ενώ οι οικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές εμπίπτουν στην εθνική αρμοδιότητα αποτελεί ένα ακόμα πρόβλημα προς λύση.

Με αφορμή την οικονομική κρίση στην Ελλάδα παρουσιάστηκε η έλλειψη αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών της Ευρώπης. Ο μηχανισμός στήριξης προς την Ελλάδα τέθηκε σε ισχύ μετά από πληθώρα συζητήσεων και αρνητικών

δημοσιευμάτων, τα οποία επιδείνωσαν τόσο την εικόνα όσο και την οικονομική κατάσταση της χώρας μας.

Λόγω των οικονομικών δυσχερειών που αντιμετωπίζουν και άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τέθηκε αρχικά σε εφαρμογή ένα σχέδιο θωράκισης του ευρώ, ο Κανονισμός(ΕΕ) αριθ. 407/2010 του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2010 για τη δημιουργία ευρωπαϊκού μηχανισμού χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης. Έπειτα στις 16-17 Δεκεμβρίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, οδηγήθηκε στην απόφαση για θέσπιση ενός «μόνιμου Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας από τα κράτη μέλη ο οποίος θα διασφαλίζει τη χρηματοοικονομική σταθερότητα του συνόλου της Ευρωζώνης».

Στις προσπάθειες διάσωσης των υπερχρεωμένων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχει ενεργά και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το οποίο αποτελεί ένα νομισματικό οργανισμό που ασκεί σημαντική επιρροή στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Ένα είναι σίγουρο, ότι οι προσπάθειες και οι προσδοκίες των οραματιστών του Bretton Woods δεν τελεσφόρησαν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η ιδέα του Δ.Ν.Τ ξεκίνησε με τις καλύτερες προϋποθέσεις με στόχο να εδραιωθεί ως ένας παγκόσμιος φορέας νομισματικής σταθερότητας. Η πορεία του όμως κατά την διάρκεια των χρόνων απέδειξε ότι λειτουργεί ως χορηγός δανείων, ο οποίος εξυπηρετεί κυρίως τα συμφέροντα των Η.Π.Α και των μεγάλων μετόχων του.

Ένα από τα μεγαλύτερα μειονεκτήματα που παρουσιάζεται στα χρηματοδοτικά του προγράμματα είναι η έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας. Αυτό συμβαίνει καθώς ο οργανισμός δεν λαμβάνει υπόψη τα κοινωνικά προβλήματα που δημιουργούνται στις δανειζόμενες χώρες από τους όρους που επιβάλλει με αποτέλεσμα τα κράτη να βυθίζονται σε μεγαλύτερη ύφεση στην προσπάθεια τους να αποπληρώσουν τα δάνεια.

Με αφορμή την πρόσφατη οικονομική κρίση το ΔΝΤ αποτέλεσε μέρος αρκετών προγραμμάτων σωτηρίας προς της οικονομικά ασθενέστερες χώρες. Βέβαια όπως έχει ήδη αναλυθεί η συμβολή του δεν κατάφερε να επιφέρει την

επιθυμητή οικονομική ανάκαμψη. Δυστυχώς η ενεργός ανάμειξη του στους μηχανισμούς διάσωσης των χωρών της Ευρώπης δυσχεραίνει κατά πολύ την ήδη βεβαρημένη οικονομική τους κατάσταση.

Αυτό τόνισε την ανάγκη δημιουργίας ενός νέου οργανισμού, ο οποίος θα δρα με μακροοικονομικά κριτήρια προσαρμοσμένα στις ανάγκες της κάθε χώρας. Ο οργανισμός θα πρέπει να έχει στόχο την τήρηση της παγκόσμιας οικονομικής σταθερότητας και να μένει ανεπηρέαστος από τις οποιοδήποτε πολιτικές δυνάμεις. Κατά πόσο μπορεί να πραγματοποιηθεί ένα τέτοιο εγχείρημα είναι αμφίβολο. Η ιστορία έχει αποδείξει ότι τα συμφέροντα των ισχυρών κρατών είναι δύσκολο να μην επηρεάζουν την δομή και λειτουργία «ανεξάρτητων» οργανισμών.

Εν τέλει ας ελπίσουμε ότι με τα μέσα νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ αλλά και με το νέο ευρωπαϊκό μηχανισμό χρηματοοικονομικής σταθεροποίησης οι χώρες της ευρωζώνης θα καταφέρουν να ξεπεράσουν τα μεγάλα οικονομικά τους προβλήματα. Ίσως με αφορμή την κρίση το αίσθημα αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών να υπερισχύσει και η Ευρωπαϊκή Ένωση να καταφέρει να περάσει στο επόμενο βήμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

The 2007–2009 Financial Crisis and the European Central Bank- Open Econ Rev (2010) 21:175–182,DOI 10.1007/s11079-009-9151-7, Benoit Mojon, # Springer Science+Business Media, LLC 2010

Global Governance after the Financial Crisis: A New Multilateralism or the Last Gasp of the Great Powers?, Ngaire Woods, University of Oxford

Greece's Debt Crisis: Overview, Policy Responses, and Implications Rebecca M. Nelson, Coordinator, Analyst in International Trade and Finance, Paul Belkin, Analyst in European Affairs, Derek E. Mix, Analyst in European Affairs

(How) Do the ECB and the Fed React to Financial Market Uncertainty? The Taylor Rule in Times of Crisis, Ruhr Economic Papers #166 ,Ansgar Belke and Jens Klose

Monetary Policy In Exceptional Times, *Economic Policy*,Fiftieth Panel Meeting, Hosted by the Universiteit van Tilburg, Michele Lenza, Huw Pill and Lucrezia Reichlin

The Financial Crisis and the Policy Responses. An Empirical Analysis of What Went Wrong, Rock Center Working Paper No. 30, Author: John B. Taylor, Stanford University Hoover Institution

Financial Stability Frameworks and the Role of Central Banks: Lessons from the Crisis, *Erlend Walter Nier* IMF Working Paper

The Global Financial Crisis : The role of the International Monetary Fund ,Martin A Weiss, Analyst in International Trade & Finance Congressional Research Service

The initial impact of the crisis on emerging market countries, Olivier Blanchard Hamid Faruqee Mitali Das_

Lessons & Policy Implications from the Global Financial Crisis, IMF Working Paper, Stijn Claessens, Giovanni Dell’Ariccia, Deniz Igan, and Luc Laeven

The Past and Future of IMF Reform, Michael Bordo (Rutgers University and NBER), Harold James (Princeton University and European University Institute)

The Monetary Pillar & the Great Financial Crisis, Jordi Gali, CREI, UPF, and Barcelona GSE, June 2010-08-03

Reflections on the Crisis & on its Lessons for Regulatory Reform & for Central Bank Policies, Alex Cukierman, Berglas School of Economics & CERP

Mishkin Frederic S. (1992). “Anatomy of a financial crisis”, *Journal of Evolutionary Economics* 2:115-130.

Sachs Jeffrey D. (1984). "Theoretical Issues in International Borrowing." *Princeton Studies in International Finance* 54.

Sachs Jeffrey D and Radelet, Steven (August 1998). “The Onset of the East Asian Financial Crisis.” National Bureau of Economic Research (Cambridge, MA) Working Paper No. 6680

Coffee, John C. (2009), “What Went Wrong? An Initial Inquiry into the Causes of the 2008 Financial Crisis”, *Journal of Corporate Law Studies*, Volume 9, Number 1, pp.1-22

Steven Radelet; Jeffrey D. Sachs; Richard N. Cooper; Barry P. Bosworth (1998). “The East Asian Financial Crisis: Diagnosis, Remedies, Prospects”. *Brookings Papers on Economic Activity*, Vol. 1998, No. 1. pp. 1-90.

Learning from the Crisis: What can Central Banks do? B.M Friedman, W.J. Maier, Professor of Political Economy, Harvard University

Taking Numbers: Central Bank Communications on Monetary Policy & Financial Stability Petra M Geraats, University of Cambridge

Sachs Jeffrey D. (1995). "Do we need an international lender of last resort?", Paper presented as Frank D. Graham Lecture, Princeton University, April.

Sachs Jeffrey D., Aaron Tornell, and Andres Velasco. (1996a). "The Collapse of the Mexican Peso: What Have We Learned?", *Economic Policy* 22: 13-56.

Edwards Sebastian (1996). "A Tale of Two Crises: Chile and Mexico." Working paper 5794. Cambridge, Mass.: National Bureau of Economic Research (October)

McKinnon Ronald I., and Huw Pi11 (1996). "Credible Liberalization and International Capital Flows: The Overborrowing Syndrome" In *Financial Deregulation and Integration in East Asia*, edited by T. Ito and A.O. Krueger. Chicago: Chicago University Press.

Akerlof George, and Paul Romer (1994). *Looting: The economic underworld of bankruptcy for profit*. NBER Working Paper no. 1869. Cambridge, Mass.: National Bureau of Economic Research, April.

Alessandrini Pietro and Michele Fratianni (2009). "Resurrecting Keynes to stabilize the international monetary system", *Open Economies Review*

Cooper Richard N., and Jeffrey D. Sachs (1985). "Borrowing Abroad: The Debtor's Perspective. " In *International Debt and the Developing Countries*, edited by Gordon Smith and John T. Cuddington. Washington: World Bank.

Goodhart C. (2008). "The background to the 2007 financial crisis", *International Economics and Economic Policy* - Springer

Freefall: America, free markets, and the sinking of the world economy Joseph E. Stiglitz

Soros George (2008). "The new paradigm for financial markets: the credit crisis of 2008 and what it means", *PublicAffairs*

Πολ Κρούγκμαν, «Η κρίση του 2008. Και η επιστροφή των οικονομικών της ύφεσης» εκδ. Καστανιώτης

50 Years is enough, the case against the World Bank & the IMF, Kevin Danaher

The International Monetary Fund, Financial Medic to the World? L.J. McQuillan & P. Montgomery

Κ. Στεφάνου, Χρ. Γκόρτσου, Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη Α.Ε.Β.Ε. Όμιλος Εκδοτικών & Εμπορικών Επιχειρήσεων, 2006.

Fitoussi J.P., 2003, Για να μπορούμε να επιλέγουμε για τον δημοκρατικό έλεγχο της Ευρωπαϊκής νομοματικής εξουσίας, Αθήνα, Πόλις, μτφ Παπαγιαννίδης Α.Δ.

Γιαννακόπουλος Ν., Δημόπουλος Γ, 2001, *Τελωνειακές ενώσεις και ενιαία αγορά, στο* Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Β', επιμ. Δημόπουλος Γ, Μπαλτά Ν., Χασσιδ Ι., Αθήνα, Ι Σιδέρης

Γκόρτσος Χ. Β. 2006, Το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο της ΟΝΕ, στο Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Γ' , επιμ. Στεφάνου Κ., Αθήνα, Ι. Σιδέρης

Κάλλας Ι., 2009, Συστημική προσέγγιση τοπικών και περιφερειακών πολιτικών στην Ευρώπη, Σημειώσεις

Κανελλόπουλος Π, Το θεσμικό πλαίσιο της οικονομικής ένωσης, στο Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Β', επιμ. Δημόπουλος Γ, Μπαλτάς Ν., Χασσιδ Ι., Αθήνα, Ι Σιδέρης

Στεφάνου Κ., 2002, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, 6^η έκδοση, Τόμος Α', Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας Αντ.

Στεφάνου Κ., 1999, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, 4^η έκδοση, Τόμος Γ', Αθήνα-Κομοτηνή, Σάκκουλας Αντ.

Χριστοδουλίδης Θ., 2001, Από την Ευρωπαϊκή Ιδέα στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Αθήνα, Ι. Σιδέρης

Χριστοδουλίδης Θ.,2001, Η ιστορική διαδρομή της Ευρωπαϊκής ενοποίησης, στο Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές, Τόμος Α', επιμ. Στεφάνου Κ., Φατούρος Αρ., Χριστοδουλίδης Θ., Αθήνα, Ι. Σιδέρης

Ε. Θαλασσινός- Θ. Σταματόπουλος, Διεθνή Οικονομικά, Εκδόσεις Σταμούλη, 1998

Άρθρο στο ΝΟΜΙΚΟ ΒΗΜΑ τόμος 58 (2010), σελ . 2204-2222. Η δανειακή σύμβαση Ελλάδας-κρατών Ευρωζώνης υπό το πρίσμα των θεσμών και του δικαίου της ΕΕ,. Ε. Μαριάς

Άρθρο στο «Ευρωπαίων Πολιτεία 2/2010", Εκδ. Σάκκουλα, σελ. 273-293. Δανειακή Σύμβαση Ελλάδος-κρατών ευρωζώνης και παραίτηση της χώρας μας από την «ασυλία λόγω εθνικής κυριαρχίας» Ε. Μαριάς

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το χθες & το σήμερα, Εργασία φοιτήτριας Ε. Κασωτάκη , καθηγητή Γ. Σταθάκη

www.imerisia.gr

www.isotimia.gr

www.IMF.org

<http://en.wikipedia.org>

www.spiegel.de/international/world/0,1518,562291,00.html

www.cfr.org/.../reform_of_the_international_monetary_fund.html

<http://www.nybooks.com/articles/archives/2002/aug/15/globalization-stiglitzs-case/>

<http://www.entrepreneur.com/tradejournals/article/96306986.html>

www.naftemporiki.com

<http://europa.eu/>

<http://www.ecb.europa.eu/rss/press.html>

<http://www.ecb.int/mopo/html/index.en.html>

<http://www.gocurrency.com/articles/european-central-bank.htm>

<http://www.naftemporiki.gr/search/search.asp?q=%C2%E5%F1%ED%E5%F1&x=27&y=14>

<http://m-epikaira.gr/>

www.athensnews.gr/

[F:\imerisia\Europedia - Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας \(Εγκριθείς από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο\).htm](F:\imerisia\Europedia - Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (Εγκριθείς από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο).htm)

Επίσημη Εφημερίδα της Κυβερνήσεως 12.05.2010, Κανονισμός(ΕΕ) αριθ. 407/2010

<http://www.imf.org/external/about/history.htm>

<http://www.imf.org/external/research/index.aspx>

<http://www.imf.org/external/data.htm>

<http://www.kerdos.gr/Default.aspx?id=1237422&nt=103>

<http://www.spiegel.de/international/business/0,1518,738711,00.html>

<http://www.bloomberg.com/news/2011-01-05/euro-may-disappear-if-debt-crisis-is-not-solved-stiglitz-tells-liberation.html>

<http://www.project-syndicate.org/commentary/rogoff75/English>

<http://www.isotimia.gr/default.asp?pid=24&ct=3&artid=81426>

http://www.nytimes.com/2011/01/16/magazine/16Europe-t.html?_r=2&pagewanted=all

<http://news.in.gr/economy/article/?aid=1116659>